

talaia
grupació excursionista
VILANOVA I LA GELTRÚ

REVISTA D'EXCURSIONISME

Núm. 295 - NOVEMBRE 2008

HERBOLARI

L'ESPIGOL

Bio des de 1982

Herbes, dietètica, formatges i especialitats

GRAN ASSORTIT
DE PRODUCTES
ENERGÈTICS
PER A
ESPORTISTES

* * *

ESPECIALITZATS
EN PRODUCTES
ECOLÒGICS

Rambla de la Pau, 103 - Tel. i Fax 93 815 13 11 - 08800 Vilanova i la Geltrú - herbolarilespigol@gmail.com

TECNICS

INSTAL·LACIONS, S.C.C.L.

AIGUA

LLUM

GAS

CALEFACCIÓ

AIRE CONDICIONAT

REPARACIÓ D'ESCALFADORS

F
05

☎ 607 298 548 - 93 814 32 46

Picapedrers, 3 - 08800 Vilanova i la Geltrú

CENTRAL DE VIAJES, S.A.

GC-11-MD

**LA VOSTRA AGÈNCIA DE CONFIANÇA
US OFERIM TOT TIPUS DE SERVEIS I PRODUCTES
A MÉS DE LA VENDA DE BITLLETS D'AVIÓ I VAIXELL**

**OFERTES ESPECIALS PER ALS SOCIS DE L'AE TALAIA
CONSULTEU-NOS... US ESPEREM!**

C. Sant Gregori, 10 - 08800 VILANOVA I LA GELTRÚ

Tel. 93 814 43 53 - Fax 93 814 28 07

Adreça electrònica: abaeza@centralvia.es

FEROPTICA

Professionals de la visió i
l'audició

CENTRE AUDITIU AUTORITZAT

PHONAK Beltone

**AUDÍFONS: DIGITALS PROGRAMABLES, ANALÒGICS,
INVISIBLES, INTRA-AURICULARS O RETRO-AURICULARS**

C/ Josep Coroleu, 74
Tel. 93 815 74 72

Rambla Principal, 55
Tel. 93 814 38 62

08800 Vilanova i la Geltrú

Carrer Comerç, 4
Tel. 93 893 12 57
Fax 93 814 53 82
08900 Vilanova i la Geltrú
CIF G-58124702
http://www.aetalaia.cat
a/e: aetalaia@aetalaia.cat

Adherida a:
Federació d'Entitats
Excursionistes de Catalunya
Federació Catalana
d'Espeleologia
Federació Catalana
d'Esports d'Hivern
Federació Catalana de
Càmping i Caravàning

AGRUPACIÓ EXCURSIONISTA TALAIA

REVISTA D'EXCURSIONISME

JULIOL DE 2008 - OCTUBRE DE 2008 • Núm. 295

EDICIÓ

Agrupació Excursionista
Talaia

PRESIDENT

Salvador Belchi i Ibáñez

SECRETARI

Josep Domper i Garriga

RESPONSABLE WEB

Carles Gómez i Borràs

CONSELL DE REDACCIÓ

Josep Blanes i Minguez
Salvador Bulí i Papiol
Jaume Esteban i Tarrasón
Pere Fernández i Llambrich
Blanca Forgas i Puigvert
Agustí Poch i Parés

IMPRESSIÓ

Gràfiques Llopart
C. Sant Antoni, 63
Sant Sadurní d'Noya
Tel. 93 891 03 12
DIPÒSIT LEGAL
B-24.619-90
PREU DE VENDA
3,31 euros
TIRATGE
600 exemplars

Foto portada: Per la cresta del Pic d'Estanyó

Fotografia: Jordi Pons

Els articles publicats en aquesta revista expressen l'opinió dels autors i no reflecteixen necessàriament la de la Junta Directiva de l'Agrupació ni la del Consell de Redacció. En tot cas, l'A.E. Talaia donarà a conèixer el seu parer a través dels editorials o en articles o notes signades per la Junta.

Els articles que apareguin en aquesta revista podran ser reproduïts, total o parcialment, sempre que es mencioni el nom de l'autor o autors.

Normativa per publicar articles a la revista Talaia

Els socis, amics i col·laboradors que vulguin publicar articles en aquesta revista, caldrà que tinguin en compte les qüestions següents:

El tema de l'article cal que estigui relacionat amb les activitats pròpies de l'A.E. Talaia.

Els articles han de ser inèdits i escrits correctament en català, en suport magnètic (disquet PC) amb indicació del programa i versió. S'adjuntarà al disquet una còpia impresa en paper on s'indica el títol de l'article i el nom i cognoms (o pseudònim) de l'autor/a. En casos excepcionals, s'acceptaran articles escrits a màquina, en fulls DIN-A4 i a doble espai.

Els articles, amb les seves il·lustracions, no podran superar l'extensió màxima de 5 pàgines. El nombre màxim d'il·lustracions per article no serà superior a 10.

Les il·lustracions fotogràfiques (en paper o diapositiva) hauran de tenir una bona definició. Els peus de les il·lustracions i el nom de l'autor/a aniran escrits en un full a part, precedits d'un número que es repetirà al dors de la il·lustració corresponent.

Els articles s'hauran de lliurar al Consell de Redacció o a la Secretaria de l'entitat, com a màxim a final del tercer mes de cada quadrimestre: febrer, juny i octubre.

Qualsevol canvi en aquesta normativa s'haurà de negociar amb el Consell de Redacció de la revista.

En conveni amb:

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar Social

AJUNTAMENT DE
VILANOVA I LA GELTRÚ

Federació d'Entitats
Excursionistes de Catalunya

SUMARI

- 3 EDITORIAL
Consell de Redacció
- 4 CENTENARI DE L'ESQUÍ 1908 - 2008
Antoni Ordovàs
- 9 OH!... MADEIRA! VIATGE A LA MACARONÈSIA
Josep Blanes
- 13 DE GORGS I GOGES (1)
Jordi Perera
- 15 VALL DE BAZTÁN. LA NAVARRA PROFUNDA (2)
Josep M. Sánchez
- 17 CAMÍ DEL NORD. PER TERRES D'ASTÚRIES (3)
Carles Gómez
- 20 SENDA PIRENAICA (1)
Ramon Also
- 24 RUTA DELS ESTANYS AMAGATS
Josep Blanes
- 28 LES MUNTANYES FLAMEJANTS
Jordi Perera
- 30 PIC BALAITÚS
Jordi Pons
- 33 GRAN BACHIMALA I PUNTA DEL SABRE
Carles Torras
- 35 L'ESTANY DE SOTLLO I LA PICA D'ESTATS
Arcadi Pejuan
- 38 PIC DE L'ASPRE
Arcadi Pejuan
- 40 PIC DE L'ESTANYÓ
Jordi Pons
- 42 GR3. SANT BARTOMEU DEL GRAU SANTA CECÍLIA DE VOLTREGÀ
Jaume Esteban
- 44 GR3. SANTA CECÍLIA DE VOLTREGÀ CARRETERA DE LA TRONA
Blanca Forgas
- 46 CONEGUEM CATALUNYA LA MOLA DE COLLDEJOU
Isabel Llopis
- 48 QÜESTIONS DE NATURA (1)
Antoni Ferrer
- 51 ACTIVITATS CULTURALS
Consell de Redacció

editorial

No és la primera vegada que des d'aquest editorial ens referim al mèrit d'haver arribat a fer durant un bon grapat d'anys una determinada activitat. Esperem poder-ho fer encara moltes vegades, ja que això és senyal de bona salut.

Avui serà el cas de l'exposició de bolets naturals que organitza la secció de cultura i que aquest any arriba a la seva 25a edició. Són més de 25 anys d'història, ja que no s'ha pogut fer cada any; la meteorologia mana.

Aquesta exposició és un exemple clar de la constància i tenacitat, d'il·lusió renovada d'un grup reduït de persones. Anys de col·laboració amb la Societat Catalana de Micologia i concretament amb l'August Rocabruna, que es mereix el nostre reconeixement. Sense ell les exposicions no haurien nascut i gràcies a ell han arribat fins avui. A la Talaia ha trobat, però, l'entusiasme i l'actitud adequades i això també és bàsic. Que fàcil és fer un foc d'encenalls, una exposició de bolets naturals! Que difícil és que el foc duri, cal anar posant llenya constantment. 25a edició de l'exposició de bolets!

CENTENARI DE L'ESQUÍ 1908-2008

Aquest any, pels dies de Nadal, farà cent anys que unes llenques de fusta, uns esquís, lliscaren per primera vegada sobre les neus del nostre país. Encetat de poc el s. XX, en ple Noucentisme, uns excursionistes barcelonins encaminats per Albert Santamaría i Eduard Vidal i nombrosos companys, socis del Centre Excursionista de Catalunya, feien cap al santuari de la Mare de Déu de Corbera, a 1.440 m d'altitud. Uns plans amables dels Rasos de Peguera a redós del santuari, arrecerat a ponent pel Cogulló d'Estel·la i la roca d'Auró amb el coll de Tagast tancant pel nord d'on arrenca la serreta de Corbera fins al coll de l'Oreller. Un indret llegendari perquè a davall, a quatre passes, s'ha de creuar per força, venint de Berga, el llogarret d'Espinalbet on hi resta l'evocació del trobador medieval Guillem de Berguedà que tenia en feu el seu castell.

L'antecedent de l'esquí, un estri per lliscar sobre la neu, pel sòl gelat de Lapònia o la taigà siberiana, deuria ser un efectiu recurs com a mitjà de transport, d'arrossegament, tan rústic com cal suposar en la simplicitat enllà els albors de la humanitat. Aquest mitjà per moure't sobre la neu, sobretot a Lapònia, evolucionat, perdurà en els països nòrdics fins al s. XIX on es traduí, a més a més d'un servei utilitari, en una manifestació lúdica i esportiva en el marc dels llargs hiverns boreals. Curses d'esquí de fons i

competicions de salt eren celebrades a Oslo (l'antiga Cristiania) on es fundà el primer skí club el 1877.

El 1888, l'explorador noruec Nansen havia realitzat la travessia de Groenlàndia d'est a oest servint-se d'uns esquís, acció que tingué gran ressonància en els entorns alpins. A Suïssa, el 1893 s'establiria un altre club sobre aquest afer. L'esquí de fons i l'alpi foren presents en els primers Jocs Olímpics d'Hivern, el 1924, a Chamonix.

La gent del nord duu a la sang l'esquí. Cada any a Noruega, a les acaballes de l'hivern, se celebra des de 1932 una gran cursa d'esquí, de Rena a Lillehammer (54 km), limitada a 12.000 mil participants en commemoració del viatge fet pels seguidors Birkebeiner per salvar l'hereu al tron, Hakon Hakonsson el 1206. Tothom porta una motxilla de tres o

quatre quilos simbolitzant el pes del nadó quan tenia pocs mesos. Els nostres pioners barcelonins de 1908 no haurien previst mai que a partir de llavors l'experiència per desplaçar-se damunt la neu, un element conegut però sense saber-ne les possibilitats, aviat implicaria excursionistes muntanyencs i, molt més tard, ben entrat el passat segle, el món de la neu aplegaria multituds. Cal considerar que en aquella hora, efectuar un viatge a Chamonix o Suïssa, als Alps, importar material idoni per a la pràctica del nou esport, bé suposava disposar d'una certa posició acomodada, però, sobretot, posseir un sentit d'aventura, de curiositat, per les innovacions que nord enllà s'anaven expandint.

Fent un breu repàs dels esports de neu a Catalunya, terra de tantes iniciatives, en el 1908 es creà la secció d'esports de muntanya dins del C.E. de Catalunya i a

Placa del C.E. Montserrat al refugi dels Rasos de Peguera. Dibuix: Antoni Ordovàs

continuació els esports de neu. La primera època de l'excursionisme d'estudi i recerca s'havia superat. L'esperit impacient d'una nova generació engegà l'embranchida més esportiva per abordar els reptes de la muntanya hivernal.

Així hi hagué, al 1909, el primer concurs de "luges" (trineus) al Matagalls (Montseny). El mateix any s'inaugurava el refugi d'Ull de Ter del C.E.C. (el primer de la Península) que seria un efectiu suport per a l'esquí de muntanya. El 1911 tingué lloc la setmana d'Esports de Neu a Ribes de Freser, amb la col·laboració de la vila i l'organització del C.E.C. que convocà centenars d'assistents. En 1912 es disputaven a la Molina uns campionats de caire internacional disposats també per la veterana Entitat. Aleshores la vall de la Cerdanya quedava molt lluny quan el tren encara no hi arribava. Als anys següents, en un lent avanç, altres proves se succeïen segons la intermitència de la neu en les cotes baixes. La vall de Camprodon, la seva vila, també fou present en aquell moviment esportiu que congregava els seguidors del novell esport.

La Mancomunitat de Catalunya, adonant-se de la utilitat que podia oferir l'esquí, promocionà una campanya durant l'hivern de 1919 aportant material fins i tot per donar uns coneixements bàsics als habitants de les altes valls pirinenques (del Berguedà a Benasc) per tal de facilitar la mobilitat quan els pobles restaven aïllats per la neu. Una tasca que es perllongà un mes duta a terme pels muntanyencs i esquiadors Lluís Estasen (en seria el més destacat pirineista dels anys vint i trenta), Josep M. Soler, Pau Badia, membres del C.E.C.

Llavors també va començar una llista d'esquiadors de muntanya com Enric Ribera, Josep M. Guíler, C. Cirera, Ernest Mullor, J.

Al·legoria del Centenari de l'Esquí. Dibuix: Antoni Ordovàs

Jiménez, gent que participaren talment en llargues travessades d'esquí. En el decurs dels primers decennis del segle, les entitats excursionistes del Principat anaven formant les seves seccions de neu i l'arribada del ferrocarril a la Molina, el 1923, fou l'impuls definitiu per a l'expansió de l'esquí. La Molina va ser el primer centre d'esports de neu de l'Estat espanyol i l'excursionisme tingué un paper preeminent en aconseguir-lo.

El Xalet del C.E. de Catalunya s'inaugurà el 1925 i la Unió Excursionista de Catalunya, la

U.E.C. ho faria amb la 'Cabana' el 1931, i en seguirien d'altres entitats de muntanya. Per altra banda un tren cremallera, fent-se pas entre unes gorges, el 1931 arribava amb el seu xiulet estrident a la vall i santuari de la Mare de Déu de Núria, patrona dels pastors pirinencs. Sens dubte eren els espais nevats d'alta muntanya més propers a la gran urbs barcelonina. Un fet que hauria originat la creació del Club Alpí Núria el 1932, des d'on uns membres de l'esmentat Club, Antoni Puig, J. Poll Puig i en Morawitz, participarien en els Jocs Olímpics d'Hivern de St. Moritz el 1948. La

ja existent Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya donava pas, el 1933, a la Federació Catalana d'Esquí. En aquell hivern es va celebrar el primer descens competitiu a Núria.

Al mateix temps, el 1933, el C.E. Montserrat de Manresa bastia en el vessant sud del Coll de la Creu del Cabrer el refugi xalet dels Rasos de Peguera, amb motiu dels vint-i-cinc anys de l'esquí català. Una placa de bronze fixada a la façana ho recorda.

El parèntesi ignominiós de la Guerra Civil i següents efectes bandejà tot el que de noble duu una pau en llibertat. Capejant la fosca de l'època hi hagué una tímida represa per activar la mecanització de la Molina. La mentalitat progressista d'un país vençut no la podien aturar prohibicions, restriccions i normes oficials per constrènyer voluntats i el 1943 entrava en funcionament el primer teleesquí i seguirien aviat d'altres instal·lacions. Durant els anys quaranta i cap als cinquan-

ta, l'esquí s'havia popularitzat dintre de les entitats excursionistes (algunes van deixar d'existir després del conflicte civil). Salvant estretons d'una societat malmesa, la natura, la muntanya, la neu eren un incentiu de llibertat, de reconfort, de retrobaments amb col·legues d'altres clubs o de ciutats.

A Barcelona, a les estacions del Nord o de plaça de Catalunya era un gaudi el tràfec dels viatgers, la majoria excursionistes duent les fustes a l'espatlla amb equips d'estalvi i d'aprofitament que omplien els vagons del tren amb impaciència xerradissa d'accent barceloní. El tren blanc, en deien, els dies festius sortia a les quatre del matí cap a Ribes de Freser (Núria) o als destinataris de la Molina. Quatre hores llargues fins a Puigcerdà...Compte!!! Pujar a l'últim vagó que anava a Sant Joan de les Abadesses (ho anunciava) per als que tiraven cap a l'alta vall del Ter amb Setcases, el darrer nucli habitat. La fi del món!

La línia de Puigcerdà tenia la màgia del seu recorregut: Montseny, Guillerries, Puigsacalm i com a final d'etapa el Pirineu Oriental.

Reconduint l'esquí a la nostra ciutat, la seva pràctica arribà amb retard. Molt poc abans de la Guerra Civil, uns joves de la secció excursionista de l'Ateneu Vilanoví, Antoni Granda, Josep Roig, Jaume Valls Pla (que després seria soci de la Talaia) foren els primers esquiadors que anaren a la Molina i a Núria. Aquests homes, que havien anat a la guerra, tot i el trencament que suposà per molts sentits, als anys quaranta reprengueren l'esquí, esporàdicament, fins al 1951 en què un mateix s'aplegà amb aquells veterans en la setmana santa, a Núria. Tan aviat l'Agrupació Excursionista Talaia començà a fer camí el 1955, un grup de socis joves es motivà de valent amb les sortides a la neu i anà al seu encontre des d'una comarca del sud del barcelonès, sortides que en un sol dia representaven un bon esforç. Només l'ocasió d'un pont, o pont forçat, o bé Setmana Santa ho feia possible.

A Núria era necessari reservar l'estada amb antelació per aconseguir una cel·la i si es tractava d'una mansarda molt millor. La trobada casual amb algun conegut, un cop de sort, et podia acollir al seu recer si duies el sac de dormir. A la Molina, deixant de banda els hotels, existia més d'un refugi muntanyenc que de normal ja l'encabien els seus socis i més si s'esqueien dies assenyalats. Llavors quedava l'opció del xalet refugi dels Rasos de Peguera, de tracte acollidor, per on passaven esquiadors i gent de travessa...

També el viatge duia el seu enrenou: tren, autobús i una caminada de catorze quilòmetres amb mil metres de pujada... No obstant això, tenies la seguretat que, per atapeït que fos, sempre es

Santuari de Corbera. Dibuix: Antoni Ordovàs

trobava un racó per jeure sobre l'empostissat del menjador. Quant a la neu, si l'hivern era entrat calia cercar-la a l'obaga del bosc, i ...

Això de l'esquí es cosa de rics... Els desplaçaments, l'estada, l'equip... Lògic raonament local que es podia sentir d'alguna veu espatlla-somnis. Quin sarcasme! Vist de fora l'aparença es prestava força convincent. Pels anys cinquanta i seixanta del passat segle, a la nostra vila, i des de la Talaia, es pot anomenar un grup de joves, Josep Blanes, Argimir Granell, Antoni Penna, Casimir Massana, Xavier Salleras, Isidre Marin, Marcel·lí Ferrer, Raimon Ollé i qui ho ressenya que feren que l'acció d'esquiar, amb més voluntat que tècnica, s'estengués més enllà de les pistes d'una estació com suposava el fer una llarga travessada o prendre part en un Rai-lli d'Esquí. Jesús Santacana, Ramon Martí, David Vidal i Josep M. Plana, Pere Molins, Josep Cuellar, Manuel Prats, Isidre Poch, Manuel Vidal, Oriol Ventosa, Josep Miró, Francesc Moya sovintejaven les pistes on adquiriren gran habilitat. També en Jordi Vidal i Andreu Ferrer ratllaren l'esquí extrem.

Gairebé varen transcorre seixanta anys des de l'esquiada de 1908 amb un seguiment perseverant i es pot dir que als finals dels seixanta es fa imparable la creació de noves estacions d'esquí. La millora de les comunicacions, l'augment de vehicles particulars, deixen enrere els tradicionals transports. L'aparició al mercat de nous productes, de roba que escalfa i fa que el fred no et mossegui les orelles, sabates impermeables, de fustes que comencen a ser de fibres sintètiques. El nivell de vida havia pujat sensiblement pel gruix de la població, després d'una Primera Guerra Mundial, una de Civil (aquí es va rebre de ple) i una altra Segona

Xalet-refugi dels Rasos de Peguera. Dibuix: Antoni Ordovés

Guerra Mundial... Començava a ser hora d'assemblar-nos, modestament, a l'Europa més avançada en llibertats i benestar...

Havia arribat el torn d'anar girant full i d'ajustar-se als nous temps, s'havia acabat el bivaquejar a la plaça de Catalunya, que et prenguessin per un possible maqui pels passos de les carenes. Fora carmanyoles, escudellòmetres i fogonets d'alcohol... Mai més? Cuinats de 'copos de avena', de sopes concentrades, de 'cubitus' i gasòfies de morts de gana show... Fregir ous ferrats amb cansalada dins d'una cel·la (no era permès) tapant el forat del pany per evitar flaires...

Calia desterrar l'embaum de la motxilla curulla d'atuells de cuina, de roba que no escalfava, de sacs de dormir de plomes de galliner... (de principi). Llavors va començar a ser diferent: un bon

servei hotelier, menges a la carta o menús adients, servei de bar i a la nit gresca, embolcallat l'ambient per una bona calefacció i un llibre de reclamacions inclòs. L'endemà, un telesella ran la porta a punt per pujar amunt... Repetir la jugada pot resultar tediosos fent llargues cues davant una massiva concurrència per tornar-hi de nou. Si la zona esquiable és molt extensa, de quilòmetres, l'afer ja canvia. Abans s'aplicava a les soles de les fustes una laca vermella o negra, olorosa, semblant al tint que moltes dones duen a les ungles. Era una protecció i per lliscar més. Massa que ho feien per al nostre saber!

Tot aquest moviment de serveis funciona a través d'un forfet, un passi que dona accés a totes les instal·lacions i amb una assegurança pel que pugui ser... Ja no calen diners; una tarja solvent fa la missió.

Antany, ni telèfons mòbils ni helicòpters (ho havia de fer un de francès) en cas de rescat. Tot quedava lluny.

A l'Hospitalet, uns entranyables amics de la U.E.C intentaren elaborar vuit o nou parells d'esquís dins un taller familiar (uns serien per a mi) i la lletra explica ... "hemos estado un tiempo que no se encontraba de nada, de ferreteria, de cola...hace dos meses que no la pueden servir i la que sirvan será más cara...todavía no los hemos terminado...fijaciones de aupa ...cantoneras estañadas...esquís con punteras niqueladas. ...pero ahora no hay nieve..." L'any 1957, la fabricació d'uns esquís casolans (no reeixí) hauria estat una competència deslleial enfront de les grans marques actuals?

Avui dia seria absurd pujar a peu fins a la Tosa d'Alp amb esquís al coll havent-hi una mecanització. Aleshores, si la neu era abundant, podia fer-se un descens de mil metres fins a l'estació de la Molina. Una bona gruada que costava repetir si no s'anava de travesia, i al vespre era obligat prendre un glop de ratafia, a can 'jamones', abans de cercar descans en una pallissa dels topants. Les pistes Llarga i l'Estàndard si que podien ser reiteratives, amunt i avall, amb algun possible encontre per flirtejar (els joves galants de la Talaia) amb noies que en unes cadires bronzejaven la pell, i davant d'aquest públic femení el voler demostrar un derrapatge perfecte solia acabar en una patcada humiliant.

En les darreres dècades, el boom creat pel món de la neu ha motivat un turisme d'hivern imparabla. D'on prové aquest interès força massiu per practicar l'esquí i el que se'n deriva?

Per fer uns dies de vacances... per deixar enrere l'estrès de la

Travesia Núria-La Molina (8 i 9 de desembre de 1962) Foto: Josep Blanes

ciutat... acceptar uns cànons de modernitat... per seguir unes normes socials de suposat llustre... per ser esnob... per capritx o figurar... pel tast de la velocitat tentant el múscul pel rost gelat... descobrir la muntanya en l'espendor hivernal... perquè es vol retrobar el plaer i el goig de la joventut sobre les neus...

O simplement perquè algú et pot retreure: -I tu no vas a esquiar? Unes opcions personals que respondrien amb diferents raons... El món en què vivim es mou per una economia de mercat. Propaganda, mitjans de comunicació, promocions... Uns nous espais per explorar, interessos, la demanda de la col·lectivitat...

Benvingut sigui tot el que representa de bo per a l'economia i sobretot que els beneficis hagin repercutit fins en l'últim veí de les comarques on la neu es fa present... Confiant amb reserva que el paisatge no s'hagi transformat més del compte...

En els meus amics, que a més a més de ser uns excel·lents esquiadors ho són també com a excursionistes de sempre i durant anys han recorregut tots els

centres d'esquí dels Alps, les seves grandàries i les neus perfectes que, qui ho escriu, no ha conegut a l'hivern.

A banda d'aquest anecdotari del nostre esquí comarcal cal recordar amb agraïment i emoció aquella gent que ara fa cent anys ens obriren traça vers els blancs horitzons. I també recordar aquella bonica cançó cantada als focs de camp... 'Vine a la Jungfrau, vora del cel blau, a gaudir en pau les neus eternes...' Les neus ja no en són, d'eternes, perquè les glaceres reculen cada vegada més.

En tot cas són unes neus força persistents. Fins quan? I com que la gent de muntanya acostuma a ser força persistent sempre cercarà el seu Shangri-la. La ficció d'un lloc perdut pel muntanyam tibetà? On excel·leixen guariments, l'harmonia i virtuts de perfecció. Convençuts, però, que no s'abastarà mai.

Antoni Ordovàs
setembre 2008

OH!... MADEIRA!

VIATGE A LA MACARONÈSIA

Em proposo fer una resumida crònica d'una excursió poc convencional a una illa, que per més detalls és volcànica, i que una colla de 14 talaiencs va realitzar en unes curtes vacances aquest setembre passat. Es tracta de la portuguesa illa de Madeira; vegeu-ne la seva fitxa tècnica bàsica.

Les illes de Madeira i Porto Santo, junt amb les inhabitades illes Selvagens i Desertas, constitueixen l'arxipèlag de Madeira, descobert per João Gonçalves Zarco en 1418 i incorporat a Portugal com a província en 1425. Situada a l'oceà Atlàntic, a 500 km de la costa africana i a 1.000 km del continent europeu, representen 90 minuts de vol en avió des de Lisboa i 60 més des de Barcelona. L'illa de Madeira té una superfície de 741 km², i 57 km de llargada per 22 d'ample. La seva orografia es caracteritza per les

roques i columnes basàltiques, pel perímetre atalussat de gairebé tota l'illa i per les poques platges aptes per al bany, de còdols de fosca lava volcànica.

Altres de les característiques principals són els importants boscos de laurisilva que posseeix, els quals, i després de la darrera glaciació continental, només es van salvar a l'àrea coneguda com la Macaronèsia, constituïda per Madeira, Açores, Canàries i les illes de Cap Verd. Aquest tipus de bosc perennifoli és situat entre 300 i 1.300 m d'alçada i compta, entre altres espècies, amb el sèsam, el llorer, la caoba o el tamarinde, que es troben en aquestes latituds de temperatures càlides i clima subtropical humit. L'economia de l'illa té com a principal font d'ingressos el turisme ocasional i també el residencial, complementat a més per l'elaboració dels famosos vins de

Madeira, el cultiu de plàtans i la pesca. Com que les vies de comunicació havien millorat molt darrerament, ens havíem proposat desplaçar-nos gairebé per tota l'illa, i ho fariem en dos vehicles llogats i conduïts per nosaltres, combinant-ho amb caminades i visites a llocs d'interès, tenint com a base el nostre hotel, a la zona de Lido, a tocar de Funchal. Disposàvem de 6 dies hàbils, més 2 d'anar i tornar. Arribem a Madeira el diumenge 14 de setembre.

Dilluns 15. Ens iniciem en conduir per la ER-101, autovia que voreja la meitat sud-oriental de l'illa i que discorre majoritàriament dins de túnels. Anem a visitar l'extrem est de Madeira, o sigui la Ponta da São Lourenço. Passem prop de Caniço, Santa Cruz, per sota l'Aeroport, Agua da Pena, Machico, Caniçal i anem a aparcar a Ponta Buraco. Motxilla al coll i seguim un itinerari d'uns 8 km entre anar i tornar, amb un paisatge gairebé lunar on no hi ha un arbre ni per casualitat. El camí és un constant pujar i baixar per aquells relleus volcànics, amb tombos i retombs moltes vegades a la vora de paorosos espadats, que en bona part del camí són protegits per baranes de pals metàl·lics i cable. A mida que anem avançant per la vora de la Baia d'Abra, aquell paisatge procedent de les erupcions volcàniques es manifesta cada vegada més feréstec i amb formes més abruptes i en els propers penya-

La colla camí del Cabo São Lourenço. Foto: Josep Bienes

segats dominen els intensos colors marrons, negres o rogencs, alternats amb capes de color ocre o amb colades de les erupcions o xemeneies per on sortien els gasos. Altres cingles ens descobren les seves costelles basàltiques, columnes naturals que sustenten aquell paisatge insòlit. Tota una lliçó de geologia. De mica en mica ens acostem a l'únic habitatge que trobem enmig d'aquell desert: Casa Sardinha, envoltada per una dotzena de solitàries palmeres, des d'on faríem una curta però forta pujada a l'elevació de la Ponta do Furo, d'on s'albira una panoràmica excel·lent fins a l'encara llunyana Ponta da São Lourenço, separada de nosaltres pels illots de Cevada i Desembarcadouro. El camí s'acaba aquí i ja hem de tirar enrere. Com a curiositat, dalt del cim hi havia centenars de sargantanes de diversos colors que es barallaven per les molles de pa. A la tarda visitem Machico, la platja i el seu fortí triangular de defensa, fet al 1706.

Dimarts 16. Tocava una sortida cap al Pico d'Arieiro (1.818 m) amb el propòsit de seguir el camí del Pico Ruivo (1.862 m), el més alt de l'illa. Amb aquesta intenció seguiríem des de São Roque cap a Monte, Paso de Poiso, derivar per Achada Grande, Poço da Neve i fer cap al pàrquing sota mateix del Pico Arieiro. Tot i que feia un sol esplèndid s'entreveïen llenques de boira a les valls i fins i tot ens va permetre fotografiar l'arc de Sant Martí. Bona part de la colla decidim fer la travessada fins al Ruivo, mentre la resta visitaria aquell entorn ja que teníem previstes 3 hores entre anar i tornar. Prèvia foto dalt de l'Arieiro encetem aquell camí esplèndidament preparat i protegit en un sol costat per barana de cable i pavimentat amb petites roques cantelludes, la qual cosa feia que caminessis trepitjant pla, però que no relisquessis. Igual que el dia

anterior, amb pujades, colls, baixades esglaonades, moltes d'elles a la vora de timbes impressionants i envoltats per un paisatge sense vegetació d'arbres, els quals apareixien al fons de les valls. Però ben aviat aquelles fondalades desapareixien mentre els núvols i la boira s'apoderaven de les muntanyes. I potser feia una hora que caminàvem quan a més de la boira, pluja! I capelines i paraigües i feina per assegurar-se en els passatges més difícils. Decisió, girarem cua i amunt! Amb aquell temps no valia la pena seguir. Ens quedàvem a eixugar-nos i dinar al bar de l'Arieiro, mentre seguia plovent.

Completàvem el dia baixant cap a Monte i fer un cop d'ull als "carreiros" com feien baixar aquells trineus amb gent al damunt per un carrer en fort pendent. Però l'objectiu era visitar el Jardim Tropical Monte Palace, una àrea de 70.000 m² procedent d'una quinta del segle XVIII, jardí ara propietat de la Fundação Berardo, que la va reforestar amb plantes i arbres exòtics. A part de l'evident i important mostra botànica amb tot tipus d'arbres que vàrem contemplar, també hi ha un museu amb una interessant exposició de la col·lecció de gemes i minerals

d'aquesta fundació. L'arquitectura i decoració del parc està realitzada en estil xinès.

Dimecres 17. Avui tenim una llarga jornada. Sortim direcció a Ribeira Brava per anar a visitar el Cabo Girao. Tot i ésser primera hora del matí no trobem lloc per aparcar, tot està ple d'autocars amb turistes i les paradetes de records atapeïdes de gent. L'atracció d'aquest lloc consisteix en anar al "miradouro" que hi ha damunt del vertical espadat davant el mar, de més de 500 m. Fem fotos i fugim ràpidament d'aquell embolic. Ens situem a la ER-104 fins a Serra de Água, desviant-nos per pujar a la Boca da Encumeada on hi ha un altre "miradouro" no tan espectacular com l'anterior però sí amb valls i muntanyes plenes de vegetació. Anem cap a l'immens altiplà de Paúl da Serra a 1.400 m. En un punt de la carretera deixem els cotxes i seguim a peu fins a la casa-refugi de Rabaçal. Volem seguir algun dels camins més característics de Madeira: las "levadas", canals de reg que porten l'aigua des de l'interior dels boscos i les muntanyes cap a pobles i ciutats, adaptats al relleu de l'illa, i que al seu costat tenen camins i senders quasi sempre al mateix nivell, que permeten realitzar ex-

La Ponta da São Lourenço, extrem oriental de Madeira. Foto: Josep Blanes

cursions entremig d'exuberant paisatge de bosc de laurisilva.

Començaríem apropant-nos a la bifurcació de la "levada do Risco", que en una mitja hora, acompanyant el corrent d'aigua del canallet, ens portaria al final d'una esplèndida vall tancada amb una cascada de més de 100 m d'alt, entremig d'un esclat de plantes, arbusts i moltes, afavorit per un clima d'humitat proporcionat per multitud de rajolins que baixaven en forma de pluja per aquells cingles. Les fotos de rigor i endarre cap a la bifurcació que baixava cap a la "levada das 25 fontes". Aquest camí era molt més llarg i complicat que l'anterior, però igualment espectacular i que amb la seva sinuositat ens feia pujar i baixar del propi canal, o agafar-nos a la protecció de cable, especialment quan ens creuàvem amb multitud de colles que venien del final. Podem destacar que aquesta "levada" passa per túnels fets pels propis arbres i que permet el pas dels excursionistes. Al final el camí s'enlaira una mica, el canal és més inclinat i l'aigua baixa més de pressa, i desemboquem en un altre circ que tanca la vall d'on es despen-gen un munt de dolls d'aigua, els quals reben per nom "das 25 Fontes" i que alimenten el canal per

Camí del Pico d'Arieiro al Pico Ruivo. Foto: Josep Blanes

on hem vingut. De nou la panoràmica, encara que tancada, és espectacular, on la vegetació baixa vertical fins a pocs metres de l'aigua de l'estany que recull tots els cabals. Com és natural les màquines fotogràfiques no paren de disparar. Com que no hi ha altra sortida tornem enrere pel mateix camí.

Recuperats els nostres vehicles, encara ens quedaven bastants quilòmetres per fer. Visitaríem l'extrem occidental de Madeira amb la petita ciutat de Porto Moniz, contemplant la zona de ro-

ques volcàniques que configuren l'espectacular zona de banys marítims, on no sempre et pots banyar si no ets un expert nedador ja que tot sovint les furioses onades envaeixen aquell recinte. Un cop d'ull als peixos de l'Aquari i tornem a la carretera, per cert remodelada i on han afegit moderns túnels pagats amb diners europeus, que escurcen el trajecte i ens faran arribar a São Vicente. Pensàvem visitar les coves volcàniques, però arribem tard i ja és tancat. Hi tornarem. Fem el retorn cap a Funchal pel llarg túnel per sota l'Encumeada fent cap a l'autovia de circumval·lació, la ER-101.

El grup al final de la "levada do Risco". Foto: Josep Blanes

Dijous 18. Tocava excursió curta: l'objectiu el Curral das Freiras, lloc situat a 19 km des del nostre barri de São Martinho. Primer, però, ens aturàrem al "miradouro" de la Eira do Serrado, esplèndid balcó que contemplava aquell poblet 500 m més avall, instal·lat en un cràter extingit que dona forma a la vall on està situat. Val la pena fotografiar tota la panoràmica de muntanyes que s'atalaia des d'aquest lloc de guaita. Seguiríem cap a Curral das Freiras per una retorçada carretera, encara que de fet el poble en si, tot

i el seu aïllament, no té cap atractiu especial. De tornada decidirem anar a dinar i visitar el poble mariner de Câmara de Lobos, indret on predominen els murs de columnes basàltiques en les zones properes al mar. També poguérem contemplar -i reviuere- al port com l'extracció de les barques de l'aigua es feia amb cable de tracció mecànica, igual com antigament es feia a la platja de Vilanova, mitjançant la "maquinilla". Aquí clouríem la jornada.

Divendres 19. Ens proposem no sortir del terme de Funchal i ens acostem al centre de la capital amb autobús. Què podíem veure? Calia visitar el Mercado dos Lavradores, recomanat pel seu contrast i varietat dels acolorits productes de l'illa com són les fruites, les verdures i les flors, sense oblidar, a la planta baixa, la venda de peix, on destaquen la tonyina i el peix espasa, que no és el mateix d'aquí sinó que és llarg (60-80 cm) i de pell negra i dents ferotges, i viu a grans profunditats de l'oceà. També cal esmentar que allí també es mengen els mateixos barretets que els de les roques del Garraf, però d'un diàmetre superior que arriba a 10 cm i els arrenquen de les roques volcàniques. Sortim del Mercat on no havíem de comprar res encara que era bonic de veure. Passariem a visitar la Catedral, fundada en 1485 per encàrrec de Manuel I rei de Portugal, on contrasten els murs blancs amb la façana, remats interiors, capitells i campanar construïts amb fosca lava volcànica. Altres anaren a visitar el convent de Santa Clara, també molt interessant, mentre alguns entraven a visitar les Adegas de São Francisco, Centre de Divulgació, Bodegues i Museu del Vi de Madeira, on si bé es podien visitar totes les dependències el museu només era per a visites concertades. Però hi poguérem veure les reserves més selectes: la Malva-

sia, el Bual, el Verdelho i el Sercial en vins blancs, i en negre el Tinta Negra. Després de dinar decidim anar al Jardim Botânico de Madeira, amb titularitat de la Região Autònoma, situat per damunt l'autovia, i on arribem en un autobús que circulava per uns carrers estrets, en pujada i a una velocitat gairebé terrorífica. Tot plegat per un jardí que sembla especialitzat en tipus de palmeres, cyques i dragos, però que no tenia la importància del que veiérem el primer dia. Acabem visitant el Parque dos Louros.

Dissabte 20. Fou l'últim dia hàbil i tornàvem a pujar cap a São Roque i Paso de Poiso, això sí, amb una boira espessa que amb prou feines deixava veure les ratlles de la carretera, i continuar cap a Ribeiro Frio. Allí parem i encara que plou decidim recórrer la "levada dos Balcões", amb final al miradouro del mateix nom, on tornem a retratar un arc de Sant Martí que abraçava una gran i verda panoràmica de cims coberts per la laurisilva. Plou i fa sol. Tirem avall cap a Faial i renunciem, vist el mal temps, a pujar al parc de Queimadas i a Caldeirao Verde. Des de Faial tirem amunt i abans de Santana ens aturem a fotografiar les típiques cabanes amb teula-

da de palla. Més enllà, al coll sobre de São Jorge, tornem a captar la panoràmica costanera fins a Ponta Delgada. A partir d'aquí seguiríem el pitjor sector de carretera de tota l'illa, retorçada i amb paviment fet malbé, tot voorejant la costa fins a São Vicente. Volíem visitar les coves volcàniques que no havíem pogut fer el dimecres, i efectivament, després d'una curta espera, ens introdueixen amb un nombrós grup i anem recorrent les diferents sales il·luminades, on a gairebé totes hi havia petits estanys i dolls d'aigua. Finalitzava amb un espectacle multimèdia sobre Vulcanisme. Evidentment es feia patent la diferència entre aquella cova volcànica i les càrstiques d'aquí, però fou interessant. La tornada pel túnel de la Encumeada ja no té història. A la nit, a l'hotel, celebració al menjador per aquella intensa setmana de sortides i d'aventura. L'endemà diumenge tocava realitzar les darreres compres, deixar l'hotel, dinar i a la tarda tornar els cotxes al mateix aeroport. Cap a Lisboa i cap a Barcelona. Un mini-bus ens recollia i ens deixava a casa nostra. Ja quasi enyoràvem Vilanova i la Geltrú.

Pitu Blanes
setembre de 2008

Contemplant l'inici de la "levada das 25 fontes". Foto: Josep Blanes

DE GORGS I GOGES

(1)

A la tercera etapa de la segona fase del GR-3, recorreguda el 19 d'octubre, vam fer marrada per visitar el Gorg Negre de la riera de Sorreigs. Gorgs amb aquest nom n'hi deuen haver un munt, a Catalunya; una consulta breu a Internet ens permet comprovar que n'hi ha a la riera de Gallifa, a la de Gualba, a la de Centelles, al torrent de Rentadors, al Gaià, a la Tordera...

Uns quants d'ells —si no tots, cosa que ignoro— són centres de llegendes, i goges, aloges, dones d'aigua, encantades, paitides (noms tots aquests que segons les contrades s'apliquen a les fades), bruixes i dimonis tenen preferència per aquesta mena de gorgs a l'hora d'aplegar-se o manifestar-se.

Un espavilat editor barceloní va inventar-se, al començament de la dècada de 1990, uns altres éssers fabulosos aparentment relacionats amb els gorgs: els gorgnans. Li va semblar que era un nom ben adequat per traduir el d'uns follets de la tradició rondallística polonesa, protagonistes d'un conte editat en dos volums a casa nostra: El pagès i els gorgnans i Mireia i els gorgnans.

Els anomenats gorgnans per l'editor esmentat no viuen pas als gorgs, sinó al camp. Són molt petits, tant, que si un d'ells veu una bota es demana si està davant d'un campanar, i si passa per davant d'un galliner es pensa que

és l'ajuntament. Si un cau dins d'una gerra de cervesa, crida desesperat: "Socors, que m'ofego en aquest llac profund!". Hivernem en una cova de cristall sota terra tot envoltant el seu rei, coberts amb capes fetes de pell d'esquirol i plomes fines que els protegeixen del fred rigorós de l'hivern de les terres del nord, llevat del rei, que ha de dur per tradició un mantell teixit amb fils vermells de teranyina i tan prim com un tel de ceba, raó per la qual és el gorgnan que passa més fred de tots. Quan arriba la primavera i amb ella el desglaç, aquests éssers benèfics tornen a la superfície i reprenen la seva activitat màgica.

Anem, però, al Gorg Negre que vam visitar en la riera de Sorreigs, que també deu tenir la seva llegenda pròpia. No l'he trobada, però sí que he trobat una referència d'un acte organitzat l'any 1999

pel Grup de Defensa del Ter, el "Gorg Negre 99 Biciter", en què es va representar un Conjur escènic per a foragitar els esperits malignes del Gorg Negre al cor del Sorreigs, la lletra del qual fa:

Sento veus, sento veus. / Són veus de laments, de rancor, de sofriment. / Són veus que oprimeixen la gola. / Són xerrics, no els sentiu? N'esteu segurs?

Silenci. / Que regni el silenci / El silenci necessari per sentir:

Al capvespre reunit / cada dia de juny / com de dins d'un volcà, del bell mig d'aquest gorg / mil esperits enfollits

Cardes del Puig, / Tints de Neró, / Sucs del Porcí, / Caques del Gos,

Els gorgs de la Febró. Foto: Arxiu

tots barrejats, fems o detrits, /
còctel de vents al bell mig /
d'aquest lloc.

Els aquí presents / conjurem / als
esperits malignes de la contrada
/ foragitant l'escuma, / la pudor, /
l'alga esfereïdora, / l'abús dels
recursos regalats.

Conjurem / la pedra i la falguera,
/ el cingle i el blauet, / el duc i la
cornella.

Clami, doncs, al cel el nostre crit
/ i espanti esperits perversos
d'arreu / remonent cel i terra, / foc
i gel.

Entre les diverses llegendes re-
lacionades amb els gorgs, n'hi ha
que prenen com a protagonistes
personatges històrics, com és el
cas del comte Ramon Berenguer
el Fratricida.

La Gran Enciclopèdia Catalana
explica que a la Tordera, aigua
avall de la riera de Fuirosos i dins
l'antic terme de Montnegre (agre-
gat actualment al de Sant Celoni),
hi ha el Gorg Negre, i que va
ser en aquest que el Fratricida va
llençar el cadàver del seu germà
Ramon Berenguer II, Cap
d'Estopa, quan el va matar el 5
de desembre de 1082 en un in-
dret proper al terme esmentat
conegut avui com la Perxa de
l'Astor. Per aquesta raó, el Gorg
Negre de la Tordera es coneix
també pel nom de gorg del Com-
te. Una altra versió de la llegenda
diu que el va llençar al Gorg Ne-
gre de la riera de Gualba.

Ara, la llegenda més coneguda o
famosa és la de la dona d'aigua
del Gorg Negre de la riera de Gual-
ba, per raó de l'esment que en fa
Eugeni d'Ors a Gualba, la de mil
veus. Però d'aquesta i d'una altra

en parlaré, si el consell de redac-
ció m'ho permet, en el proper nú-
mero de la revista.

Jordi Perera

 Xurreria Trifón ★ VILANOVA I LA GELTRU	 Xurreria Trifón ★ VILANOVA I LA GELTRU	 Xurreria Trifón ★ VILANOVA I LA GELTRU
---	---	---

VALL DE BAZTAN, LA NAVARRA PROFUNDA (2)

Sortida 4: LEKAROS - COLL D'URKIAGA - LEKAROS

(14/09/2006).

Aprox. 9 km / 2 h 15 min i un dia amb pluja. Fets els preparatius comença l'aventura d'avui: anem a Iurita, comprem els queviures per al dinar, seguim vers Quinto Real i per una carretera recargolada i vorejada per una espessa vegetació que sembla un túnel parem en un collet a peu de carretera. Ens preparem per a la pluja i comencem a pujar cap al cim de l'Adi, el més alt d'aquests entorns; bé, això és el que pensàvem, però una avaria de la brúixola o bé que ha agafat reuma de tanta pluja, el cas és que agafem el camí contrari i després d'una forta pujada per un bosc espès i sota la pluja arribem al coll d'Urkiaga.

Donem per assolida la fita d'avui i tornem a la furgoneta, que trobem plena d'herbes i flors per part de la Viqui que no ha volgut mullar-se i s'ha quedat pels entorns. Fem la tornada per una altra carretera tot vorejant el pantà d'Eugi; en el porxo d'un bar, a peu de carretera, fem el dinar i per bé que ja el portàvem alguns demanen un entrepà de xistorra navarresa, que després, a l'hora de fer el rotet, ens perfuma el mitjà de transport.

Com que la pluja ens ha escurçat el programa tornem i fem una visita al poble de Lekaroz, on tenim l'estada. És petit i bonicet, fem un tomb sota la pluja i quan s'in-

tensifica de valent tornem a l'alberg. Dutxats i vestits de gala, la furgoneta ens duu a Iurita, poble del costat, i ens prenem una tasca de xocolata ben calenta mentre veiem caure aigua d'una manera que no estem acostumats. Al carrer plou que plou; quan afluixa una mica la furgoneta ens retorna a l'alberg.

Sortida 5: LEKAROS - COVA DE SARE - LEKAROS

(15/09/2006)

Avui farem de turistes, travessem Lekaroz, coll d'Otsondo, Zagararmurdi i Sare, on fem la primera parada i visitem la gran cova del mateix nom (Sarako Lezeak) i el Parc Megalític. Continuem fins a l'estació del cremallera de Larrun, que puja fins al cim del mateix nom, fem la segona parada i de-

cidim no pujar perquè està tot tapat i emboirat. Continuem fins a St-Jean-de-Luz, bonica vila atlàntica, i com que en aquest moment està assolellat podem gaudir de tota la barreja de colors.

Passem per Irun i arribem a Hondarribia, parem per dinar i mentre va descarregant una forta pluja, tot mirant per la finestra, un de la colla diu: aquell individu s'assembla a un de Vilanova...; als pocs minuts entra al bar també per dinar i resulta que és un conegut d'uns quants de la colla i que amb la seva parella fan estada a Sant Sebastià; després visitem el poble pels voltants del port i la badia. Continuem fins a Elizondo, visitem el Museo Etnográfico Oteiza, amb el Menhir de Soalar, veiem un passi

PR-91 Urdezubi a Zagararmurdi. Foto: Josep M. Sánchez

Parc Señorio de Bertiz. Foto: Josep M. Sánchez

d'audiovisual, vestits i eines tradicionals. Després fem una visita pel poble passant pel costat del riu Baztan, que amb tanta pluja porta un color terrós i el seu nivell va pujant de forma inquietant. Per acabar la furgoneta ens retorna a Lekaroz.

Sortida 6: LEKAROS - MOLÍ DE L'INFERN - LEKAROS (16/09/2006)

Aprox. 5 km / 1 h 15 min i un dia molt plujós. Fets els preparatius comença l'aventura d'avui: traves-

sem Elizondo, coll de Otsondo, arribem a Etxebertzeko Borda, una mena de bar-casa rural enmig de la muntanya. Amb capelines i paraigües anem cap al Molí de l'Infern, camí enmig del bosc i per la vora del riu amb arbres enormes i plens de molsa. El molí és una caseta de fusta plantada enmig del riu on hi ha un salt d'aigua. Fets totes les fotos i xafardejar per tots els racons, tornem al bar on fem l'aperitiu ja que la pluja no ens deixa gaires opcions. La furgoneta ens porta

a Elizondo, al supermercat, i repostem de queviures i altres necessitats, i després ens duu a Lekaroz. A l'alberg ens deixen el menjador per a dinar.

A la tarda, tots mudats, anem a Elizondo, comprem productes típics per endur-nos i per fer regals, fem un ampli recorregut pels carrers, veiem molta gent que fa el mateix ofici i pensem que deu ser un bus de gent del país, però resulta que són catalans; en passar pel costat del riu el seu nivell continua pujant de forma inquietant; després de prendre una tassa de xocolata per escalfar-nos, la furgoneta ens retorna a Lekaroz i ja comencem a preparar les maletes.

A la nit, després de sopar, a la sala de relaxació celebrem el 177 aniversari, eii la suma d'anys que compleixen tres de la colla, penseu que estem en un alberg JUVENIL.

VIATGE LEKAROS - VILANOVA (17/09/2006)

Per fi un dia assolellat! Carreguem maletes a la furgoneta i ens acomiadem de l'alberg i del seu personal, iniciem el viatge de tornada. Tot és sortir de la Vall de Baztan i començar a veure el sol, que després de tants dies el cor ens fa un esclat d'alegria.

Passem Pamplona, Tafalla, parem a Olite, bonica ciutat emmurallada, amb el seu antic castell i església; tenim la sorpresa que fan un petit 'encierro' de vaquilles al mig de la plaça del poble. Continuem cap a Tudela, Tarazona; a Borja dinem a La Rueda, restaurant ja conegut pels talaïencs; reprenem el viatge i arribem a Vilanova a mitja tarda, on esperem recuperar els dies de sol que ens hem perdut i que tant hem enyorat aquests dies passats.

Jose Mª Sánchez Pons

Urdazubi. Foto: Josep M. Sánchez

CAMÍ DEL NORD PER TERRES D'ASTÚRIES (3)

Etapla 5: POLA DE ALLANDE - LA MESA

(16/10/2007)

Esmorzem a l'hotel no massa bé; comencem a caminar a les 8 h. Aquesta és l'etapa més important. Sortim per la AS-14 i la deixem aviat per un camí que és baixador, creuem un petit riu fins que arribem a una pista asfaltada, trobem una casa rural, passem per llocs molt bonics, comença una forta pujada, tenim el riu a l'esquerra i a la dreta la dura muntanya. Arribem a una pista que baixa, trobem un "hórreo", creuem una tanca i una ceràmica ens indica l'alberg de Peñaseita (3,6 km). Creuem un petit riu, anem per camins amb molta pedra, travessarem les cases de la Reigada (4,7 km), creuem un altre riu, la pujada es fa més dura, trobem un

parell de ponts de fusta, ara un altre riu fins que arribem a la carretera que seguim una estona i la deixem per un sender de forta pujada, creuem una línia elèctrica, continuem i de seguida arribem al cim de l'etapa i el punt més alt de tot el Camí del Nord; estem al Puerto de Palo (1.145 m), ara són les 11 h. La vista és impressionant. Des d'aquest lloc veiem un nucli de cases, hi anem tot baixant per un sender seguint una línia elèctrica fins arribar a Montefurado (9,1 km).

Sortim d'aquest poble creuant una tanca fins que arribem a la carretera, seguim per un camí paral·lel a la AS-14; en poc temps arribem a Lago (12,5 km), dinem i fem descobriments culinaris. Deixem la carretera per un camí

pujador que ens porta a un bosc, més endavant tornem a trobar la carretera que seguim una estona, en sortim i entrem en un altre bosc fins que arribem a Berducedo (15,1 km). En lloc de continuar i acabar l'etapa a La Mesa (en aquest poble no hi ha cap servei) cridem un taxi que ens porta a buscar el cotxe que havíem deixat a Tineo. Anem a dormir a Grandas de Salime. Sopem en aquest poble mentre escoltem un concert de gaites i tambors asturians.

Hem fet: 15,1 km i en portem 102,3

Etapla 6: LA MESA - GRANDAS DE SALIME

(17/10/2007)

Ens aixequem aviat per agafar el cotxe de línia que surt a tres quarts de set del matí i que ens deixa a Berducedo, esmorzem en aquest poble. Sortim i anem cap a La Mesa per un camí pujador, el poble està format per algunes cases esparses, tot és verd, hi ha moltes vaques pasturant, segellem a l'alberg i comencem a pujar per la carretera fins a trobar Buispol, on hi ha el parc eòlic, agafem un camí baixador, trobem una granja i un tancat, també una ermita; a partir d'aquest punt comença una forta baixada de 780 m, comencem a veure a baix de tot l'embassament de Salime amb aigües del riu Navia i a l'horitzó el poble on acabarem aquesta etapa. Baixem en zig-zag, a estones per un bosc; de mica en mica ens apropem a la presa, tro-

Un original monument al pelegrí. Foto: Josep M. Casas

Panoràmica des del cim de Piedratecha. Foto: Josep M. Casas

bem una fita que ens desvia cap a l'esquerra amb forta baixada i finalment arribem a la carretera AS-14 que no deixem fins a fer cap a la presa (13,8 km) i que és el punt més baix. Continuem per la carretera i en 1,8 km trobem l'hotel Grandas, després la deixem i agafem un sender pujador fins que ens porta definitivament a Grandas de Salime (19,8 km). Hi arribem a les 14 h 30 min. Després de dinar, visitem el Museo Etnológico de José Navieras (Pepe el ferreiro)

Hem fet: 19,8 km i en portem 122,1

Eta 7: GRANDAS DE SALIME - A FONSAGRADA

(18/10/2007)

Sortim de l'alberg a les 8 h, hi ha molta boira, estem situats davant l'església de San Salvador, una ceràmica ens marca el camí. Deixem el poble per una pista i un camí que ens apropa a la AS-28 i que seguim en paral·lel fins arribar a La Farrapa (1,4 km); seguim el camí i ben aviat fem cap al poble de Cereijeira (2,3 km) on esmorzem. Continuem per una llarga recta, a l'esquerra veiem un parc eòlic del port d'Acebo, per on passarem més endavant. Al final de la recta girem per un camí pujador, trobem Malneira però no hi

entrem; seguim fins que arribem a una pista asfaltada que puja a Castro (5 km), poble que travessarem. Tot pujant deixem les cases de Padraira, trobem l'ermita de San Lázaro (6,5 km); una mica més endavant entrem a Xestoso (7,4 km), continuem en el mateix sentit fins que trobem Peñafonte (9,3 km).

Sortim d'aquest poble per un camí pujador que ens porta a la carretera i no la deixem fins que per camins pugem al port de l'Acebo (11,9 km). Comencem a baixar, trobem una fita del punt exacte on es deixa Astúries i s'entra a Galícia, més avall el parador O Acebo (14,3 km) on fem una breu parada; deixem la carretera, continuem per un camí pujador i ben aviat ja som dalt; de lluny ja podem veure A Fonsagrada, tornem a la carretera que no deixem fins que entrem en un camí paral·lel que ens porta a Cabreira (16,4 km). En aquest punt podem seguir un camí senyalitzat a la dreta de la carretera, travessarem uns tancats, entrem en una pineda i després d'un pujar i baixar, arribem a Fonfria (18,5 km). Travessarem aquest poble i sortim de la carretera, un camí de baixar i pujar constantment. Finalment arribem a Babeitos, seguim pel

camí i una estona més tard trobem un llogarret i una ermita (21,7 km) amb una petita àrea de descans on dinem a base d'entrepans. Continuem pel camí que ens porta finalment a Paradonova (24 km).

Just a la sortida del poble, el camí s'enfila fins que entrem a una pista i seguim endavant fins a les primeres cases de A Fonsagrada (25,9 km). Són dos quarts de sis de la tarda; en un taxi anem a buscar el cotxe aparcant a Grandas de Salime. Avui A Fonsagrada farem un sopar especial a la 'poperia' O Candal. L'alberg el tenim a Padrón a 1,7 km. El capellà Jaime López fou el seu fundador, ara el porta la Xunta de Galícia.

Hem fet: 25,9 km i en portem 148

Eta 8: A FONSAGRADA - CAVADO BALEIRA

(19/10/2007)

Deixem l'alberg tocadetes les 8 h. Sortim de Padrón i seguim el camí paral·lel a la carretera fins que entrem en un bosc, pugem i baixem fins a la carretera, seguim endavant, trobem un sender local no recomanable i creiem que és millor seguir per la carretera fins a Vilardongo (4,6 km); continuem per la carretera i en 2,3 km ens desviem per un camí pujador que després es converteix en un sender que ens porta aviat a Montouto (7,8 km). Sortim d'aquest poble per un camí en suaus baixades i pujades que ens porta a una collada entre dos parcs eòlics; tot pujant arribem a una capella on hi ha també les ruïnes de l'antic hospital de peregrins de Montouto (9,2 km).

Continuem endavant tot baixant, agafem un sender en forta baixada i passem per sota una línia A.T.; agafem un camí que ens porta a Paradavella (12,7 km) on trobarem "pallozas". Dinem a l'Estanc i Ultramarins de la senyora

Aurea Diaz, que molt amablement ens prepara una mica de menjar. Mentre estàvem menjant entra un alemany que fa el camí en sentit contrari, l'invitem a compartir taula. Sortim d'aquest poble i agafem la carretera, que no deixem fins arribar a Lastra. Hauríem d'haver fet, seguint el camí oficial, una forta 'sifonada', baixant fins al riu, passant per Degolada i Couto i tornant a fer una forta pujada fins a trobar la carretera que havíem deixat. Creiem que les nostres cames ja estan prou castigades per fer aquestes "alegries". Així doncs, continuem per la carretera, en sortim per un camí i ara anem per una pista de ciment tot pujant fins arribar a dalt, on de seguida trobem Fontaneira (19,9 km).

Continuem per una pista que passa pel costat del cementiri; ara, tot baixant, agafem un camí que ens porta a la carretera que seguim una estona; la deixem i entrem en un bosc. Finalment trobem una pista que, en forta baixada, ens porta fins a Cadavo Baleira (24,6 km). Avui tenim un alberg considerat el millor de tot el camí, nou de trinca i dissenyat expressament per a aquesta funció. Més tard, agafem un cotxe de línia per anar a buscar el cotxe que havem deixat a Padrón. Hem sopat força bé, fa molt de fred, hi ha una boira penetrant.

Hem fet: 24,6 km i en portem 172,6

Etapla 9: CAVADO BALEIRA - LUGO

(20/10/2007)

Sortim de l'alberg amb molta boira, que aviat desapareix; surt el sol. Tot baixant deixem el poble per una pista asfaltada on indica direcció a Pradera; seguim per un camí pujador fins que trobem la carretera i seguim per una pista paral·lela que entra en un

bosc. En sortim tot baixant fins que arribem al santuari de N.S. del Carmen, dins un bosc on hi ha una gran zona de picnic; seguim i poc després entrem a Villabade (6,3 km), on trobem una església, molt bonica i molt gran per a un poble tan petit.

Travessem el poble i sortim per una pista que ens porta a Castroverde (8,5 km); entrem en aquest poble, ja força gran, on trobem l'església de Santiago, la Casa del Concejo, i també la Torre del Homenaje del Castillo de Altamira; ens hi quedem a esmorzar. Sortim creuant la carretera i continuem per una pista asfaltada que passa per sota un túnel, deixem la pista i agafem un camí que passa entre prats, veiem una senyora al costat d'un pomer i el seu marit emparat a l'arbre agafant pomes; ens en donen per provar-les; el lloc és un prat molt verd, ple d'ovelles. Enllacem amb una pista fins que finalment trobem una ermita, després entrem a Souto de Torres (12,9 km). Sortim d'aquest poble en baixada i continuem per un camí que ens porta a Vilar de Cas (15,3 km). Deixem aquest

llogarret i seguim per un camí baixador fins a trobar Gondar (18,3 km). A l'entrada del poble trobem una font, agafem una pista que ens porta a una pedrera, més endavant entrem en un camí i després una pista que ens porta fins a la carretera; hi anem paral·lels fins que ja per la carretera arribem a Carballido, agafem una pista en baixada en direcció a Manzoí, deixem la pista i per un camí entrem en un bosc, passem el riu i poc després trobem les primeres cases de As Casas da Vina (24,9 km); travessem aquest poble i continuem endavant fins que passem per sobre l'autovia.

Estem ja a prop de la capital; primer per terreny pla i després baixador arribem a Lugo (30,8 km), entrem per la Rua de Chanca fins que trobem les Muralles Romanes del segle III i que rodegen la ciutat, les travessem per la porta de San Pedro, arribem a l'alberg, que tenim en el centre de la ciutat i està força bé.

Hem fet: 30,8 km i en portem 203,4

Carles Gómez

Parc eòlic del port d'Acebo. Foto: Josep M. Casas

SENDA PIRENAICA (1)

La Senda Pirenaica, el GR-11, és el que sempre tens present de fer, quan tinguis forces o quan et vagi bé, per això, quan aquest any buscàvem llocs per anar van sorgir una pluja de propostes, entre elles fer un tros del GR-11, des d'Irún fins a Benasc.

Tenim diverses formes de fer aquesta ruta, o bé llogues una empresa que et porta les motxilles i et busca els allotjaments (turistes), o bé agafes la motxilla, brúixola, mapes i tot el necessari per fer travessa i et poses a caminar (aventurers); vam decidir agafar la segona opció, sabíem que no seria fàcil, calia preparar molt bé la sortida, eliminar al mínim els inconvenients que ens poguessin sorgir al llarg del camí, que de ben segur que els tindriem. En primer lloc calia buscar llibres, mapes, consultar per Internet i mirar de fer una ruta que sobre el paper ens va semblar accessible.

Aniríem fins a Irún amb autocar i allí començaríem la nostra travessa. Consultant per Internet vam trobar un relat de l'any anterior on deia que els primers trams no estaven ben indicats i que calia l'ajuda d'un GPS, tot seguit vam consultar el nostre amic Francesc, que de GPS hi entén un grapat, i li vam dir la ruta que volíem seguir perquè ens en fes cinc cèntims i en veure aquell escrit ens va contestar: "Per fer aquesta ruta no us cal un GPS, lo que us calen són"

Teníem present que algun dia podia ploure, però no que ens plouria cada dia. I que dalt de les muntanyes encara hi quedava neu, però no tanta, així que també vàrem agafar els grampons, que afegits a la tenda i a l'aïllant portàvem a sobre uns 12 kg.

Etapla 1: Irún - Vera de Bidasoa.
(30 km; 950 m pujada, 900 m baixada)
(31/05/2008)

Després de tota una nit amb autocar, a les 7 del matí vàrem arribar a Irún, estava plovent a bots i barrals, el xofer de l'autocar ens va deixar al mig de la plaça del pàrquing excusant-se que era el lloc més a prop de l'andana on podia parar, en baixar de l'autocar, doncs, ja estàvem mullats i tots a corre-cuita fins a la cafeteria de l'estació per fer un cafè amb llet i esperar que parés de ploure una mica. Hi havia alguns pelegrins francesos que estaven fent el camí del Nord, i uns ciclistes madrilenys que en veure la previsió del temps que donaven per la tele van decidir anar a la Sierra del Guadarrama.

Va seguir plovent fort fins les 10 del matí, després va amainar una mica i vàrem decidir fer un tomb per Irún per tal de trobar un bar on poder fer un bon esmorzar. Arribem a la Plaça de l'Ajuntament, entrem en un bar i demanem uns entrepans de llom amb pebrots, preguntem per on passa el camí que va a l'ermita de San Marcial, i des dels mateixos

finestrals del bar ens indiquen una ermita que es veia a dalt de la muntanya, era San Marcial i el camí el podíem agafar en sortir d'Irún.

Veient que ja havia parat de ploure aprofitem per començar a caminar en forta pujada fins a l'ermita; per la carretera trobem les primeres marques del GR-11, les seguim i en un moment arribem a San Marcial, amb una excel·lent panoràmica de tota la badia d'Irún. Comença a ploure i ens endinsem per uns immensos boscos de faig i roures. Arribem al Collado de Erbaitz, on hi ha una cabana amb una agent rural que està vigilant, hi parlem una estona, ens pregunta el camí que fem i ens indica la ruta, no tenim cap dificultat, fa poc temps que han pintat les marques i el camí està molt ben senyalitzat.

Baixem fins a la presa de Sant Antón, que està plena fins dalt, i dinem al restaurant Ola-Berri, al costat de l'embassament; un cop acabat seguim per una forta pujada cimentada i torna a ploure i ja no para fins a Vera del Bidasoa, els senyals del GR comencen a ser imprecisos, marquen girs a l'esquerra quan el camí a seguir és a la dreta, marques horitzontals, trobem un trencall amb tres desviaments sense cap senyal, total que ens perdem, ens fem per un camí ple de falgueres i plovent com està i les falgueres plenes d'aigua, acabem xops del tot i perduts enmig de la

mntanya. Tornem enrere i trobem la senyora d'una casa d'allà a prop que ens indica un camí per baixar al poble; encara que no és el GR-11 també ens va bé.

Arribem a Vera del Bidasoa i ens allotgem a l' Hotel Euzkalduna, demanem si tenen una assecadora ja que anàvem tots xops i la roba anava regalimant, però ens porta un assecador de cabell i li diem que no és això el que nosaltres necessitem, així que posa en marxa la calefacció i podem assecar la roba a prop dels radiadors.

Baixem a sopar i ens trobem amb un que entra amb una motxilla i demana allotjament, quan acabem de sopar se'ns presenta el de la motxilla i ens diu que també està fent la senda pirenaica i que el seu objectiu és arribar al Cap de Creus. El seu nom és José i amb ell fem bona part del camí, ens trobàvem en acabar el dia o durant el trajecte.

Etape 2: Vera del Bidasoa - Elizondo. (25,5 km; 1.130 m pujada, 985 baixada)
(1/06/2008)

Estem molt cansats i decidim neutralitzar un tros de l'etapa, demanem un taxi que ens porti els primers 9 km fins al Collado de Usurria i allí comencem a caminar per un camí ben marcat fins al Collado de Iñaberri, àmplia panoràmica amb búnquers que dominen tota la vall. Com és dia festiu trobem força gent fent passejades.

Seguim travessant boscos de faigs, roures i castanyers, el paisatge és impressionant encara que està molt enfangat i surt aigua per tot arreu. Després d'una forta baixada arribem a Elizondo i demanem allotjament a l'Hostal Saskaiz, és diumenge i està tancat però ens diuen que sempre ho tenen obert per als muntanyencs; ens recomanen un res-

Baixant des del collado de Erbaitz. Foto: Ramon Martin

taurant per anar a dinar que està molt a la vora, entrem i observem que tothom parla en basc, en un ambient molt familiar. Dinem molt bé, anem a pair el menjar i a mitja tarda sortim a fer un volt pel poble, comprem unes coques per al dinar i l'esmorzar de l'endemà i fem unes tapes que ja ens serveixen de sopar.

Etape 3: Elizondo - Casa Pablo, Sorogain. (29,5 km; 1.450 m pujada, 850 m baixada)
(2/06/2008)

Ens llevem a les 6 del matí, prenem un suc de taronja i comencem a caminar en direcció a l'ermita de Santa Engràcia per un camí asfaltat de pujada amb uns roures enormes a una banda, no trobem l'ermita i el camí s'acaba convertint en un corriol ple d'aigua i fang, seguim pujant fins assolir els 1.100 m i trobem uns prats immensos amb bestiar pasturant que semblen els del Pirineu català.

Tenim al davant una tanca i ens hi acostem, el recorregut ens indica que l'hem de seguir, per passar-hi d'una banda a l'altra hi ha una mena d'escales de fusta que et permet el pas còmodament. Ens trobem un pastor i el salu-

dem, li preguntem pel camí de Puerto Urkiaga i ens contesta que hi ha dos camins, un més fàcil i un altre més llarg, li diem que si sap per on van les marques del GR-11 i ens contesta que ell d'aquestes coses no hi entén, que tan sols és un pastor.

Ens acomiadem i seguint els senyals ens dirigim a La Peña de los Generales, el camí més llarg; en arribar a dalt la boira ens envolta i se'ns fa difícil orientar-nos, veiem un altre cop la tanca i una marca, tirem amunt i no en trobem cap més, pensem que hem de travessar la tanca i tornar a trobar algun senyal, però no en trobem cap rastre, així que decidim agafar la brúixola i el mapa.

El camí marca la direcció sud-sud-oest i seguim aquesta ruta per camins oberts pel bestiar fins a trobar una mica més amunt nostre unes fites que ens indiquen que el sender va per allà. Estem a la part francesa i està molt ben marcat, trobem molts llocs de caça, és per aprofitar la migració de les "palomas torcaes" que passen a bandades i els caçadors fan batudes. Abans en passaven moltes més, actualment no tantes. Seguim resse-

guint la tanca amb la frontera francesa, envoltats de búnquers, seiem una estona i ens mengem les coques que havíem comprat per dinar ja que era migdia i tan sols havíem pres quatre ganyips.

Creuem el Puerto Urkiaga i seguim una pista que s'endinsa per un bosc de faigs fins que es converteix en un corriol i acaba desapareixent, ens tornem a mirar els mapes i havíem d'haver agafat un corriol que deixava la pista i es desviava a la dreta amb pujada. Trobem una porta per passar la tanca i unes marques de GR, les seguim avall fins que trobem un pastor que pujava, li preguntem si anem bé per anar a Casa Pablo i ens contesta que anem en direcció contrària, que hem de tornar a pujar fins a trobar un pal que indica la situació; ell va en aquella direcció i s'ofereix a acompanyar-nos. Era el pastor del Circ d'Urri, portava un gos amb més llana que qual-sevol ovella del seu ramat.

La pujada ara es fa més feixuga, li preguntem si estem en terra espanyola o francesa i ens contesta que la terra és espanyola però que l'herba era francesa. Suposem que es devia referir a un ús antic dels drets de pasturatge. Vàrem arribar a un lloc on hi havia bestiar, ovelles amb marques verdes i altres amb marques blaves pintades al llom, li pregunto si les verdes eren les seves i em contesta que no, que les seves són les blaves. En aquell moment vam pensar en l'acudit de l'Eugeni de les ovelles blanques i les negres.

Ens acompanya fins al pal indicador i agafem un camí amb força baixada a través d'una fageda fins arribar al riu, que hem de seguir i creuar-lo algunes vegades. Com que havia plogut baixava bastant ple i havíem de treure'ns les botes cada vegada. El meu company primer va dir

Camí de Elizondo. Foto: José Rubio

que ell no se les treia, però vet aquí que una relliscada amb una roca mullada el va fer canviar d'opinió ràpidament.

El paisatge és fantàstic i aviat arribem a Casa Pablo on som acollits per l'Elena, que porta el Refugi. Són les 18 hores, hem estat 12 hores caminant. Per les condicions que ens trobem el lloc és magnífic, fem una cervesa i ens acomodem a l'habitació, a les 20:30 ens serveix el sopar, moments abans havia arribat el José, que sopa amb nosaltres. No hi havia ningú més al Refugi i per sopar ens treu un plat de cigrons ple fins dalt i un parell d'ous ferrets amb patates i una botifarra negra, ens ho vam menjar tot perquè durant el dia quasi no havíem tastat res i després vam anar a dormir amb la panxa tan plena que ens va costar conciliar la son amb aquella sensació a l'estómac de tan tips com estàvem.

Etap 4: Casa Pablo, Sorogain - Mendilatz. (29,5 km; 1.000 m pujada, 1.000 m baixada) (3/06/2008)

De bon matí ens llevem i està plovent, esmorzem i l'Elena ens prepara una mica d'embotit, formatge i una barra de pa pel camí, mentrestant parlem amb el José

de quina ruta seguiríem. L'Elena, bona coneixedora del terreny, ens diu que el GR-11 i el GR-12 s'han unit i ara es fa una volta molt gran i que agafant l'antic GR-11 estalviarem temps i que no és gens complicat. Ens explica el camí i decidim fer-li cas.

Sortim del Refugi plovent i tirem muntanya amunt fins a un repetidor i després seguim pujant fins a una tanca, l'hem de seguir fins a trobar un pas barrat i allí entrar per seguir l'antic GR-11. En aquests moments ja anem els tres junts. Trobem el pas barrat i la portella tal com ens havia indicat l'Elena i tirem endavant, les marques estan quasi desdibuixades, les anem seguint fins que arribem al mig d'un camp sembrat, sense cap senyal, al fons tenim el poble de Bujaruelo.

Tornem enrere mirant els camins que surten a banda i banda per si en trobem algun rastre i finalment, en un arbre lluny del camí, veiem una marca que pot ser l'antic camí ara convertit en un sembrat; al fons veiem els pelegrins que anaven fent el camí de Santiago per darrere d'una tanca de pedra, ens hi dirigim i veiem un pas i un pal de senyals que indica el camí que nosaltres por-

tàvem i el camí de Santiago. Ara ens dirigim cap a Roncesvalles, amb gran quantitat de pelegrins que van fent la Ruta Jacobea, uns anglesos amb un plànol em pregunten si aquell és el camí correcte per anar a Santiago, els indico que solament han de seguir els que van al davant. En arribar a Bujaruelo ens adonem que ens havíem deixat el full de la ruta del dia a la taula mentre esmorzàvem, li vam dir al José que hauríem d'anar amb ell per poder arribar a Mendilatz.

Dinem a Roncesvalles i seguim el GR-65 en direcció cap a França, està plovent i el camí és ple de fang, en alguns llocs és quasi impossible passar sense enfangar-se. Seguim trobant pelegrins fins que deixem el GR-65 i agafem un trencall del GR-11 que va resseguint la frontera per la part francesa. Hem pujat molt des de Roncesvalles i ara toca fer el camí de baixada, primer per camins de terra i després per carretera.

Trobem un refugi lliure molt ben condicionat, però avui no és el que necessitem, portem tota la roba mullada perquè ha estat plovent tot el dia. Finalment arribem

a Mendilatz, un Alberg-Restaurant. Ens informem dels preus i de si podem assecar la roba, ens diuen que no tenen assecadora però que ens poden penjar la roba a l'habitació de les màquines i amb l'escalfor segur que s'assecarà; aprofitem per donar-los tota la roba mullada. A sobre de la barra del bar tenien diaris del Mundo Deportivo i de l'Sport, preguntem si hi ha algú del Barça i resulta que el senyor que portava el bar era un seguidor incondicional barcelonista, ja teníem xerrada per a una estona.

Eta 5: Mendilatz - Ochogavia. (30,4 km; 800 m pujada, 900 m baixada)

(4/06/2008)

És el primer dia que no ha plogut, el cel està serè i fa sol. Després d'esmorzar sortim de Mendilatz. El senyor de l'alberg ens indica un trencall que va per l'embassament i ens farà guanyar temps, hem de travessar tota la selva d'Irati.

Prenem un camí cimentat allà on comencen els boscos d'Irati, està tot molt ben cuidat i net. Ens endinsem en la fageda immensa i al final, a les cotes altes, es barreja amb els avets. Únicament

sentim els sorolls del bosc, agafem el trencall de l'embassament, el creuem i pugem per un corriol fins a trobar una pista de terra. A mig matí, extasiats de tanta verdor, parem a fer un mos, encara portàvem el formatge i el xoriço que ens havia donat l'Elena.

Seguim la pista, veiem grans arbres que els han tallat, són immensos. Arribem a una carretera asfaltada, la seguim i arribem a un pàrquing amb un plànol d'indicació de la Selva d'Irati, passem una cadena i ens endinsem per una pista, anem guanyant altura fins arribar al Paso de las Alforjas; des d'aquest lloc es veuen tots els Pirineus amb força neu, estem a 1.400 m, descansem una mica i anem baixant. En arribar a la Borda de Botín trobem un grup de franceses "otonyals", una que parlava castellà ens comença a fer preguntes i s'apuntava tot el que li dèiem en una llibreta, portava una bossa plena de pintallavis, coloretos i potingues.

En acomiadar-nos ens va dir que era equatoriana i que feia 16 anys que vivia a París, li vam dir que a Barcelona hi havia moltes equatorianes, però cap tan guapa com ella, es va quedar amb cara de "pàmfila" i va contestar: "Es que los catalanes son tan galanes....". Seguim el camí i arribem al Santuari de Muskilda, el visitem i seguim baixant fins a Ochogavia on arribem a les 18 hores, fem una cervesa a la plaça i busquem un lloc per dormir. Després de consultar algunes ofertes trobem una casa rural amb una habitació doble a un preu molt raonable i amb dret a esmorzar.

Ramon Also

(La continuació d'aquest article es publicarà en els números següents de la Revista)

Baixant el paso de Las Alforjas. Foto: Ramon Also

RUTA DELS ESTANYS AMAGATS

Torno un cop més a etzibar-vos un relat que crec que us pot agradar. Com també ja us he explicat diverses vegades en aquesta Revista, durant la setmana de Sant Joan (del 22 al 27 de juny), una colla de la Talaia acostumem a fer un recorregut entre refugis de muntanya entre els quals està establert un circuit o itinerari que els uneix, i que es poden recórrer en pla competitiu o bé xino-xano com nosaltres, circuits que són ben coneguts com ara el dels Cavalls del Vent, els Carros de Foc o si no els Estels del Sud.

L'itinerari d'enguany – tot i que no estava oberta la temporada de competició – és nou i amb prou feines conegut: La Ruta dels Estanys Amagats, un recorregut a cavall de la Cerdanya i d'Andorra d'uns 73 kms en cinc jornades de caminar i cinc refugis on pernотar: Cal Pere Sidro (Talltendre) (1.580 m), Malniu (Meranges) (2.138 m), l'Illa (Andorra) (2.480 m), Estanys de la Pera (Lles-Aranser) (2.335 m), Cap de Rec (Lles) (1.987 m). Al final del circuit, amb sortida i entrada a Talltendre, haurem fet aproximadament 3.590 metres de desnivell acumulat.

Som-hi doncs! A Talltendre –on vàrem deixar el cotxes– ens carreguem les motxilles al coll amb el mínim indispensable d'uns 10 kg, botes d'alta muntanya i bastons de trekking. Prèviament passem pel refugi Cal Pere Sidro a prendre'ns una cervesa i esmor-

zar, saludar el guarda i dir-li que ja faríem cap a dormir allí cinc dies després. Havíem sortit de Vilanova a les sis del matí la colla de 9 excursionistes que ens disposàvem a recórrer aquell quasi desconegut itinerari. Permeteu-me que us els presenti: Jani Ferrer, Tina Moya, Casimir Massana, Neus Cuadras, Montse Carbonell, Lurdes Campins, Evelia Casado, Xavier Salleras i qui això escriu, Josep Blanes.

Etape 1: Cal Pere Sidro - Malniu. (12 km; desnivell 820 m)

En principi, tots cofois, agafem un esborradís camí que ens portava amunt i fem una petita marxa que de seguida rectifiquem. Recuperem el bon camí prop d'Ordén, que girava conjuntament amb el GR-11 i ens portava cap al poble d'Éller. Una bona estona de caminar i fem una aturada a la font d'entrada del poble, que traessem descendint lleugerament en direcció a Meranges.

Però ben aviat una de les companyes resulta indisposada per mareig i vertigen. Entre aturades de recuperació i estones de caminar amb un sol de justícia, fem cap al poble de Meranges (1.540 m), on després de dinar constatem que aquella afectació continuava i que ella no es veia en cor de continuar i menys de resistir els quasi 600 m de desnivell fins al refugi. Una gestió telefònica i del refugi baixa un vehicle i recull l'afectada, el seu marit i una altra

companya que s'oferi a acompanyar-los i ja ens trobaríem a dalt, on teníem reservat sopar i dormir al refugi. El dinar encara al pap, el sol que queia de valent i aquell brutal desnivell, feren que aquella pujada ens costés dues hores i mitja d'esforç constant, i directes cap a Malniu, sense perdre de vista els senyals grocs dels itineraris ceretans, mentre els senyals blaus de la Ruta dels Estanys Amagats gairebé els donàvem per desapareguts.

Per sort la vista d'un paisatge que anava des de les pinedes ombrívols fins als llargs pendents, amb algun arbre escadusser i recoberts només de matolls baixos i fins i tot algunes zones de pastura, amanit tot plegat per un munt de flors, féu que ens entretinguéssim bones estones en fer fotografies.

Finalment el camí aniria a desembocar just davant del refugi, on ens retrobàrem amb la resta de personal. Tot i que l'afectació de la companya havia minvat no es veia amb forces per continuar l'endemà. Una bona estona de descans veient la posta de sol, després de rentar-nos una mica, i cap a la taula a sopar. El refugi ple de muntanyencs es trobava en plena ebullició amb un caliu sensacional, sobretot fent els honors a un excel·lent sopar. I a clapar, que demà hi ha matines. Entre caminar i aturades, aquest primer dia vàrem emprar 9 h 15 min.

Etapla 2: Malniu - L'Illa. (18 km; desnivell 1.133 m)

Llevar-nos, treure'ns les llegendes dels ulls, esmorzar, i constatar que la companya indisposada no podia continuar, i amb ella el seu marit, i també l'altra companya que els oferí anar a pernocular a una casa que tenia a Prullans. Quedàrem a retrobar-nos el proper dimecres a dinar al refugi de Cap de Rec. S'havia reduït la colla a sis companys i companyes i de seguida emprenguérem aquella forta i llarga pujada, gairebé flanquejant els vessants oest del Puig Pedrós. Per sort en aquella hora matinal ens acolliríem a l'ombra que ens oferia la banda obaga, seguint un camí retorçat i difícil, gairebé emprenyador, però que tot i així ens convidava a fotografiar aquells meravellosos indrets, sobretot els immensos pendents farcits de matolls de bàlec intensament florit i que convertia aquella vall en una contínua catifa groga, on a més s'afegia la intensa aroma semblant a la mel que desprèn aquesta flor, que resulta embafadora i gairebé mareja.

De mica en mica ens aniríem enlairant, mentre que pel fons de la

vall baixen les aigües provinents del Circ dels Engorgs, que passen per davant de Meranges, i a baix a la plana s'uneixen al Segre. No trigàrem massa, després de travessar un impetuós torrent, de presentar-nos davant el petit refugi Folch i Girona, de la FEEC, a 2.375 m. Una estona d'aturada i a seguir la ruta marcada, que per sort coincidí amb el GR-11, mentre els senyals blaus de la nostra ruta continuaven sent escadussers.

Una llarga estona de pujada ens deixa al Circ dels Engorgs, un esplèndid paisatge amb mitja dotzena de llacs, tancats per un gran semicercle de cims rocallosos, les canals dels quals presentaven corredors de neu, rematats en la seva carena per una extensa llenca de neu que en molts llocs presentava fins i tot perilloses viseres de neu a punt de desprendre's.

El cas és que la nostra ruta passava precisament pel mig de la Portella dels Engorgs i aquesta estava impracticable i coberta totalment de neu. Després de rumiar una estona vora dels llacs, descobrim una possibilitat d'enfilarnos pel dret camí del

coll, però desviar-nos per un esperó rocós i esquivar la neu, això sí, fortament descompost. Deixem els llacs i comencem a pujar pel redreçat corriol entremig de pedres, fins a ficar-nos sota l'amenaçadora visera de neu del coll, tot girant cap a les pedres de l'esperó.

I començar a grimpar amb l'ail al cor, ja que roca que tocaves, roca que bellugava. Ens vàrem separar suficientment perquè cap despeniment caigués als que anaven al darrere, i tot i algun ensurt, amb molta paciència, sortiríem indemnes dalt la carena, mentre davant nostre teníem una gran planúria encara amb algunes congestes de neu.

Contents i joiosos, dalt del coll a 2.695 m, celebrem l'haver superat aquesta dificultat, però ara tocava baixar directes cap a la vall de la Llosa, amb una interrupció per menjar-nos l'entrepà de dinar i continuar a l'altre vessant, i just davant la vella i coneguda Cabana dels Esparvers (2.060 m), iniciar la remuntada d'un dels indrets més bonics de la nostra ruta: la Vallcivera.

El camí, que transcorre entre boscos de pi negre i clarianes de prat de pastura, segueix al costat del riu Vallcivera, que baixa amb espectaculars salts i gorgs que fan les delícies dels fotògrafs. Ja prop del coll de Vallcivera, escoltaríem els crits penetrants de les marmotes, que avisaven que arribaven intrusos, això sí, no donava pas temps ni de veure-les ni de fotografiar-les. Finalment assolim aquell ampli coll a 2.575 m que donava entrada a Andorra.

Seguim una bona estona entre congestes de neu fins arribar a l'estany de l'Illa, que curiosament estava gairebé tot glaçat. Aquest estany està tancat per una petita presa per recollir l'aigua i enviar-la avall per fer electricitat. De la

Panoràmica del Cercle dels Engorgs. Foto: Josep Blanes

barraca d'obres d'aquesta presa a tocar del llac, l'edificació es va constituir en refugi de muntanya, però totalment lliure. Val a dir que a Andorra tots els refugis excursionistes són oberts i sense cuidadors.

Ara bé, si l'edifici-refugi (2.515 m) estava a uns 50 m de la presa del llac, i si aquest estava glaçat, imagineu-vos la temperatura que vàrem assolir a la nit, sense flas-sades, sense matalassos per a tots, i amb un mobiliari totalment de ferro, que quan el tocaves semblava que et cremessis, però de fred. Encara vàrem aprofitar el final de la tarda per fer bones fotografies d'aquell paisatge dur i abrupte, però gairebé meravellós, especialment de la Tossa Plana de Lles (2.916 m), la qual teníem davant i vista per aquest costat no té res de plana, sinó que la seva paret nord estava solcada per canals plenes de neu, igual que els cims propers: Coma Extremera, Tosseta de Vallcivera o el Tossal de la Muga. Així que es va amagar el sol, cap a dintre a sopar alguna cosa, i sense ni un bri de llenya per fer foc anar-nos-en a dormir a la llum de les espelmes, disposats a tremolar i a passar la nit del lloro. Així va ser. Aquella jornada havíem estat, entre caminar i aturades, 12 h 15 min.

Etape 3: L'Illa - Estanys de la Pera. (15 km; desnivell 923 m)

Ni rentar-nos la cara, perquè encara tremolàvem, i marxem d'aquell frigorífic havent mossegat quelcom comestible. Seguim la ruta entremig de molts llacs, entre ells el de la Boba, i pel GR-11 i GR-7 (andorrà) entrem a l'esplèndida vall del riu Madriu, que de seguida deixem per ascendir a la collada de la Maiana (2.430 m.) i saltar a l'altra vall i entroncar amb el GR-11-10A, però en comptes de tirar amunt ho fem avall, cap al proper refugi

L'estany de l'Illa, glaçat completament. Foto: Josep Blanes

de Perafita, donat que el cel s'havia enfosquit considerablement. I just arribar, una curta tempesta ho deixa tot mullat. Mentrestant nosaltres aprofitarem per menjar el poc que ens quedava a la motxilla. Ara bé, havíem de seguir amunt encara que amenaçava ploure.

Després d'aclarir-se i d'una hora i mitja de llarga i inacabable pujada –i també dels corresponents crits de salutació de les marmotes– faríem cap al coll de Sant Vicenç, a 2.587 m, proper al port de Perafita, i sortíem d'Andorra i tornàvem a entrar a la Cerdanya per un camí que davallava entre tarteres, amb la seguretat que teníem ben a prop el refugi dels Estanys de la Pera (2.335 m).

En un tres i no res ens presentàvem davant la porta, però el seu responsable no hi era, en canvi sí que hi havia la seva furgoneta. Estava pescant al llac. Al cap d'una estona aparegué sense haver pescat res. Quant al refugi, que l'havien obert per a nosaltres, molt bé, bon sopar i bon dormir, llàstima que l'escalfador no funcionava i alguns ens vàrem dutxar amb l'aigua freda. Aquella jornada, a 2/4 de 5 de la tarda ja

havíem arribat al lloc, amb un horari total de 8 h 55 min.

Etape 4: Estanys de la Pera - Cap de Rec. (10 km; desnivell 105 m)

Davant l'etapa més curta i fàcil del recorregut ens llevem sense presses, esmorzem i ens arribem a tocar de prop l'estany superior de la Pera, i tornem a recollir les motxilles i acomiadar-nos del cuidador del vell refugi. I cap al GR-11, que segueix el torrent de desguàs dels estanys de la Pera, amb un paisatge molt bonic i alguna cascada inclosa, entremig d'un bosc amb algunes clarianes, que ens féu arribar fins a la font, el petit estany, l'àrea de picnic, el refugi lliure i la zona d'aparcament, conegut com Les Pollineres. A més també és cruïlla de pistes i camins.

En tot cas aquí teníem dues solucions, o seguir per la pista pel GR-11-10 o anar per la ruta marcada amb els punts blaus. Totes dues anaven a Cap de Rec, si bé la pista del GR era més curta i a més podíem arribar-nos a veure l'estany de l'Orri. Així doncs, per una inacabable pista plana, guardada a banda i banda per grans

matolls de bàlec, ens tornava a embafar la seva penetrant flaire. De mica en mica passaríem per davant el refugi del Pradell, lloc habitual de sortida per pujar a la Tossa Plana per aquest vessant i continuariem fins trobar la derivació cap a l'Estany de l'Orri (2.165 m), que de pujada eren 15 minuts per un agradable camí entremig de bosc.

En passar per aquest camí, ens va sorprendre la sobtada fugida d'un pica-soques del forat rodó d'un pi. Encuriosits vam intentar veure què hi havia dintre, i efectivament, un niu rebuidat a la fusta acollia els petits ocells en plena xiscladissa. Però no els vam ni poder retratar. I cap a l'estany falta gent! Bonic, quasi rodó, voltat de tartera de grans pedres i de bosc. Temps de fer-se unes fotos i de seguida avall.

A l'altra banda de la pista per on veníem, el camí continua ara però per les pistes d'esquí de fons de Cap de Rec. Pocs minuts més tard fariem l'entrada triomfal al recinte del refugi, on ja ens esperaven els tres company i companyes que no varen sortir a la segona etapa. Aquest ja és un refugi com cal, sabem que s'hi menja molt bé, i ens quedem tots a dinar, sopar i dormir, donat que així s'havia encarregat prèviament. Passariem la tarda explicant-nos les aventures de la jornada i passejant per les pistes del bosc. L'horari total de la jornada va ser de 3 h 40 min.

Etapa 5: Cap de Rec - Cal Pere Sidro. (18 km; desnivell 463 m)

En aquesta jornada s'afegeix la companya que tampoc havia sortit a la segona etapa, mentre que la companya indisposada –que ja es trobava millor– i el seu marit aniran amb el cotxe fins a Talltendre, on ens reunirem de nou. Apa, som-hi! Pel GR-11-10, enfilem el camí. No cal dir que passem dels

bosc de pins als prats d'herba de pastura, o si no a les agradables catifes de flors de tots els tipus i colors, i que tot baixant ens farà arribar al poblet de Viliella (1.620 m). Entrem a la Vall de la Llosa, seguim la pista en comptes de baixar a trobar el Molí del Salt per la carretera, continuem recte força estona i girem just a Can Jan de la Llosa (1.600 m), passant a l'altre vessant del riu de la Llosa.

De mica en mica el camí s'enlaira entremig de bosc deixant el riu a la dreta i fem cap a Coborriu de la Llosa, on el camí continua per zona ombrívola fins que s'enlaira cap als camps de conreu de La Bastida. Ara amb el GR-107 voregem per damunt de les valls que baixen a Ardòvol i Prullans, i amb un sol de justícia i sense cap ombra, saludem els ramats de vaques que per allí pasturen, i ens tomem a enlairar fins que arribem a un collet, farcit de florida farigola! albirem lluny i avall, ajagut al llom de la muntanya, el poble des d'on havíem sortit: Talltendre! Ja era hora! De seguida veiem que algú s'acosta pel camí de sota. Evidentment la parella que havíem deixat a l'altre refugi ens venien a trobar.

Eufòria, abraçades i unes fotografies de conjunt segellaven aquesta aventura d'una colla de veterans, la majoria dels quals depassa la seixantena de llarg. La veritat és que la majoria de nosaltres ja no ens hem de ficar en aquestes batalles, fins i tot hi ha algú que ens diu: és que no teniu seny! I ens posem a riure, enfotent-se'n. Poca estona més tard arribariem quasi esgotats al –si més no– estrafolari refugi de Cal Pere Sidro, amb obres a mig bastir i moltes andròmines per arreu, però finalment molt acollidor i casolà, amb uns àpats excel·lents i un tracte cordial. Ens quedem a dormir allí, havent visitat l'església del poble, mentre començava a caure una forta tempesta.

L'endemà, sense cap pressa, carreguem les motxilles als cotxes i ens acomiadem d'aquell circuit que ens ha fet suar la cansalada, i de Talltendre i de la Cerdanya. De tot plegat tindrem un record inesborrable.

JOSEP BLANES
Cerdanya, juny de 2008

L'estany Rodó. Foto: Josep Blanes

LES MUNTANYES FLAMEJANTS

Diu la mitologia grega que Hèracles (Hèrcules per als antics romans) va ser qui va donar nom al Pirineu. Ho va fer en record de Pirene, filla de Bèbrix, rei de Narbona.

És el cas que Hèracles, quan es dirigia a Ibèria per robar els bous de Gerió (un dels dotze famosos treballs), va embriagar-se i va violar Pirene mentre s'hostatjava a la cort de Bèbrix. De resultes de la violació, Pirene va donar a llum una serp; espantada, va fugir a les muntanyes, on va ser morta i trosejada pel feram.

Quan Hèracles tornava amb els bous de Gerió, es va trobar el cadàver de la noia; llavors li va retre honors fúnebres i va donar el seu nom a la serralada.

Ara, a la mitologia catalana trobem una versió ben diferent d'aquesta llegenda, en la qual es pretén explicar l'origen del nom Pirineu, derivat del mot grec *pyr*, que significa "foc" o "foguera". Fa així:

Quan Túbal era el rei d'Ibèria, Gerió el Cridaner, el terrible gegant amb tres cossos i tres caps, va envair la península i li va arrabassar el tron. Recelós que Pirene, la filla del rei, arribés a recordar el reialme alguna vegada, va decidir de matar-la. La princesa, però, es va adonar de la intenció del tirà i va cercar amagatall en els espessos boscos pirinencs.

Gerió, rabiós en descobrir que la noia havia fugit, va fer incendiar de cap a cap tota la selva; no va perdonar res de viu per tal d'acabar amb la vida de la princesa. Va ser un esclat terrible: de la Mediterrània al Cantàbric boscos sencers cremaven, les roques rodolaven dels cims de les muntanyes i arrencaven de socarel els arbres, i persones i animals fugien esmaperduts perseguits per un exèrcit de flames.

Hèrcules, que acabava de lluitar amb els gegants de la Provença, va veure la claror immensa de l'incendi i sense perdre ni un moment va córrer cap a les muntanyes flamejants. En arribar-hi, va sentir els planys defallents d'una noia enllà de les flames. Sense dubtar-ho ni un instant, s'hi va llançar enmig i va trobar la jove, desmaiada i a punt de ser engoli-

da pel foc; d'una revolada la va alçar del terra i la va dur a un lloc segur.

Quan Pirene, entre els braços de l'heroi, va recuperar els sentits, amb una veu molt feble li va explicar qui era i el que havia passat, i li va demanar que revengés el nom de Túbal, alliberés Ibèria de la tirania de Gerió i governés el país com a rei. Encara parlava quan es va morir.

Hèrcules, tot plorant de sentiment i d'impotència, va deixar la noia a terra i sobtadament, en un esclat de fúria, començà a arrencar les roques més grosses i les anà amuntegant al voltant de Pirene per tal de bastir-hi un túmul de serres sobre serres, com una gran muralla amb tot de pics nevats fent de merlets que de la Mediterrània al Cantàbric va divi-

Panoràmica del Croscat. Foto: Arxiu

dir dues terres, i les últimes roques, ja dins de la mar, van formar el cap de Creus.

Fins aquí la llegenda. I ara arriba l'hora d'especular. Es diu que tota llegenda té un rerefons de realitat. Suposem que entre les llegendes arribades a les terres gregues des del fons dels segles, una parlava d'unes muntanyes flamejants situades al final de la terra, al caire de l'oceà on Hèlios es ponía per descansar de la cavalcada diurna.

Quines podien ser, aquestes muntanyes flamejants? No pas les del Pirineu. Però ben a prop hi trobem la zona volcànica de la Garrotxa, amb una quarantena de cons volcànics, actius des del Pliocè (fa més de dos milions d'anys). El darrer que s'hi va formar és el Montsacopa, que va entrar en erupció uns 100.000 anys enrere.

L'activitat volcànica es va acabar fa uns 11.000 anys amb l'erupció del Santa Margarida; les darreres erupcions del Croscat estan datades pels experts en 17.000 i 11.500 anys enrere. Tenint en compte que, per exemple, a la zona lacustre de Banyoles ja hi havia força poblament humà en aquell temps, no sembla forassenyat pensar que a les terres de la Garrotxa hi podia haver població humana que va patir les conseqüències de les darreres erupcions.

D'aquí a transformar el record terrible de l'activitat volcànica en relats legendaris que parlessin de muntanyes i fins i tot serralades flamejants no sembla pas que hi hagi un camí infranquejable. El posterior intercanvi cultural dels pobles de la Mediterrània podia haver fet la resta.

Jordi Perera

Panoràmica del volcà de Montsacopa. Foto: Arxiu

El cràter del Santa Margarida amb l'ermita del mateix nom. Foto: Arxiu

Glaciers del Pirineu. Foto: Arxiu

PIC BALAITÚS, PER LA GRAN DIAGONAL

Ascensió al "primer" gran tres mil venint de l'Atlàntic, que no té cap via d'accés fàcil, per una de les rutes mítiques dels Pirineus.

Pirineistes: Josep Barot i Jordi Pons (agost de 2008)

Accés:

Des del poble de Sallent de Gállego, prenem -entrant a mà esquerra- l'antiga i estreta carretera que puja a Formigal. A pocs quilòmetres, en una pronunciada corba a l'esquerra, surt un camí asfaltat a la nostra dreta que ens porta fins a l'embassament de La Sarra. Al final de la carretera passem pel costat de la central elèctrica i als pocs metres trobem l'aparcament al costat d'un restaurant turístic tot de fusta.

Ascensió:

Alçada mínima: 1.460 m

Alçada màxima: 3.144 m

Desnivell: 1.684 m

Distància recorreguda: 10 km

Temps pujada: 5 h 30 min

Sortim de l'aparcament de l'embassament de La Sarra (1.460 m) passades les 2 h del migdia. Agafem el GR-11 que va cap a Respomuso. Puja suau per un bosc molt variat pel vessant dret del riu Aguas Limpias. La vall es va tancant més i més fins arribar a l'estret del Paso del Onso. Passem per l'esplanada Llano Cheto i als pocs metres trobem un trencall a mà esquerra que puja als ivons d'Arriel.

Pics Balaitús i Frondellas des de l'ivó Chelau. Foto: Jordi Pons

Aquí deixem el GR-11 per pujar pel barranc d'Arriel. El camí guanya verticalitat i sortim del bosc per trobar-nos les primeres tarteres. Arribant als ivons baixos d'Arriel el pendent se suavitza i el camí planeja una mica per entre els llacs. Seguim pel fons de la vall fins arribar a l'ivó Alt d'Arriel (2.259 m). El rodegem una mica per la dreta fins a trobar el barranc que baixa de l'ivó Chelau.

Prenem a la nostra dreta un sender costerut que puja en zig-zaga per terreny penós fins a l'ivó Chelau (2.420 m). El pendent se suavitza per poca estona i seguim amunt sempre vers l'est mentre ja veiem de més a prop el Balaitús amb la seva Gran Diagonal. El pendent s'accentua mentre ens anem apropant a la cresta de la dreta fins a trobar la cova molt

ben arranjada amb porta i finestra anomenada Abrigo Michaud (2.750 m).

Aquí descansem una estona després d'haver superat gairebé 1.300 m de desnivell per pendents prou forts. Com que ens queden unes dues hores fins a la posta de sol i el temps és molt bo, amb sol, ni un núvol, i el vent totalment encalmat, decidim continuar amunt per fer bivac al mateix cim del pic Balaitús.

Des d'aquí mateix comença una gran diagonal ascendent de més de 300 m de desnivell per terreny penós alternant zones de blocs, grans zones rocoses i tarteres, que és coneguda popularment justament amb aquest nom: la Gran Diagonal. Comença amb una canal prou ampla per on

pugem fent ziga-zaga. Havent pujat més de 100 m la canal es divideix en dues de més estretes. Totes dues tenen fites, però nosaltres prenem la superior que sembla més còmoda. En aquest tram cal començar a grimpar una mica mentre seguim guanyant alçada fins que, havent superat uns altres 100 m de desnivell, trobem una gran fita amb un pal. El sol està ja força baix, i el Midi d'Ossau i cims del voltant van enrogint espectacularment. A partir d'aquí cal fer un flanqueig exposat per la paret de roca que planeja a buscar la confluència de les dues canals en la part superior. Grimpem fins a un collet amb algun pas de 4t grau fins a veure, a la nostra dreta, la gran piràmide metàl·lica del cim del Balaitús. Girem a la nostra dreta per grimpar per les darreres roques fins que finalment el camí se suavitza arribant al cim del Balaitús (3.144 m).

Arribem quan al sol encara li resten uns minuts per pondre's. L'horitzó és espectacular en totes direccions, i tot i estar cansats i tenir molta set i gana, ens fem una abraçada i tots dos traïem les càmeres de fotografiar i comencem a prémer el dit com

Pujant per la Gran Diagonal de la cara oest pic Balaitús. Foto: Jordi Pons

a desesperats mentre l'estómac es queixa perquè no li fem cas. Fotos de cims rogencs amb l'horitzó espectacular per totes bandes.

Després del deliri de la posta de sol, estenem els sacs en un bivac ja preparat al mateix cim i sopem una mica mentre el cel es va enfosquint. La temperatura ronda els 7 graus i sense ni gota de vent gaudim del cim com mai. Quan ja és negra nit, sense lluna, sentim una veu. Un pirineista francès que crida des de la canal

i pregunta si som dalt del cim, ja que no veu res. Li diem que sí i li fem una mica de claror amb els nostres llums frontals. Però, on va tot sol per aquesta canal de certa dificultat i en la foscor de la nit?. Mentre nosaltres ens posem a dormir ell busca un bivac al voltant del cim i comença a sopar.

La nit esdevé del tot tranquil·la i el cel absolutament farcit d'estels. Cap a la matinada comença a bufar el vent que ens desvetlla una mica.

Descens:

Alçada màxima: 3.144 m

Alçada mínima: 1.460 m

Desnivell: 1.684 m

Distància recorreguda: 9,5 km

Temps baixada: 4 h 30 min

Al cim del pic Balaitús (3144 m) just arribats per veure la posta de sol. Foto: Jordi Pons

Ens llevem amb vent moderat i 5 graus de temperatura que per estar per damunt dels 3.000 metres és tot un luxe. Esmorzem, ens acomiadem del pirineista francès que tot just es desperta, i comencem a baixar cap al sud en direcció a la bretxa Latour, ja que l'estada al cim amb el vent fred no és gaire agradable. Després d'uns metres de sender suau per la carena sud del Balaitús cal fer un llarg flanqueig

fins a una agulla que hi ha abans de la bretxa Latour. Pugem dalt l'agulla on trobem preparat el primer ràpel. La canal és estreta i molt vertical i els 5 ràpels preparats d'uns 15 m cadascun faciliten enormement la baixada.

Després dels 3 primers ràpels aprofitem les clavilles per muntar un ràpel addicional intermedi que facilita més el descens. El darrer ràpel ens deixa damunt la neu, quan veiem els primers pirineïstes que pugen des de Respomuso.

Ens deixem lliscar per la neu fins arribar a les roques de la Vuelta Barrada, on parem per treure'ns roba ja que el vent ha encalmat i el sol comença a picar de valent.

Tot l'entorn és fred i sobri. Roca clara per tot arreu. Només les darreres clapes de neu de la temporada trenquen una mica aquest monòton paisatge. Al davant tenim els Infernos i per sota alguns prats verds. Baixem sempre cap al sud seguint el sender que a vegades esdevé perdedor per excés de fites.

Baixant pel primer ràpel de la Bretxa Latour (2972 m). Foto: Jordi Pons

Cal baixar sempre més a prop de l'aresta Le Bondidier que no pas del profund barranc de Respomuso. Arribant al final de la cresta, a l'alçada de la Combe Vallot, cal desgrimir uns metres per prosseguir baixant sense problemes fins al refugi de Respomuso (2.208 m).

Abans del refugi girem a la nostra dreta, cap a l'oest, per agafar

el GR-11 que baixa resseguint el riu Aguas Limpias. Rodegem el gran embassament de Respomuso, que té les aigües d'un profund color blau fosc que contrasta amb alguns pins atrevits que viuen al voltant.

Arribant a l'alçada de la presa, el camí comença a baixar sense pausa entrant de mica en mica al bonic bosc de fulla caduca que vesteix la part inferior de la vall de Aguas Limpias.

El camí de baixada es fa llarg, tant el tram inicial que baixa cap a l'oest fins al barranc d'Arriel com la resta que baixa cap al sud fins a l'embassament de La Sarra.

Una remullada a les aigües gèlides de l'embassament de La Sarra ens canvia la cara de cansats que fem i ens refà una mica de l'esforç realitzat.

Jordi Pons Corbella
agost de 2008

Embassament de Respomuso amb el refugi. Foto: Jordi Pons

GRAN BACHIMALA I PUNTA DEL SABRE

L'últim cap de setmana de setembre, aprofitant que encara no havia començat a nevar, vàrem decidir anar al Pirineu d'Osca. El nostre objectiu era pujar al Gran Bachimala o Pic Schrader (3.177 m) passant pel veí Punta del Sabre (3.155 m). La via escollida tenia molt desnivell (1.450 m) i calia grimpar una mica i passar un tros força llarg de cresta.

Després de les vacances d'estiu i sense entrenament previ, potser era un objectiu massa difícil però de totes maneres vam anar-hi.

Sorprenentment, la nostra forma física estava millor del que pensàvem, perquè vàrem arribar al cim abans del previst i el nombre d'hores totals de la sortida no va ser gaire superior a les vuit hores comptant les parades.

Cresta, Punta del Sabre i Posets des del Gran Bachimala. Foto: Carles Torras

Dissabte vàrem anar a dormir al refugi de Viadós (Plan) i diumenge, després d'esmorzar i sense matinar gaire, esperant que es fes de dia, vàrem començar a caminar a les vuit del matí. A un

ritme continuat i fent petites parades cada hora vàrem fer uns 400 metres de desnivell a l'hora.

A prop dels 2.900 m començava la part més tècnica de la sortida, primer calia grimpar per una paret buscant les fites que marcaven el camí. Després un petit tros de cresta i per fi el primer cim: la Punta del Sabre (3.155 m). Eren les 12 h 20 min i ja estàvem al primer cim.

Cresta prèvia a la Punta del Sabre. Foto: Carles Torras

Després de les fotos de rigor i de gaudir de les vistes excepcionals (Posets, Perdiguero, Maladeta – Aneto, la Múnia, Mont Perdut i companyia, ...) vàrem començar la cresta que uneix aquest cim amb el Gran Bachimala. Aquesta no és difícil tècnicament però sí prou afilada en alguns punts on cal agafar-se, a més de fer alguna petita desgrimpada i sortir alguna

vegada de la part més alta de la cresta. En uns tres quarts hora vàrem arribar al cim principal, tenint en compte que anàvem a poc a poc i fent fotos. Al cap de poc d'arribar al cim del Gran Bachimala se'ns va tapar per boira i va baixar la temperatura. De totes maneres nosaltres vam decidir fer un mos perquè ja era hora i els nostres estómacs es queixaven.

Així que, després d'una parada de 30 min, vàrem reprendre la marxa ara començant a baixar per la via normal, que és una gran tartera de més de 500 metres de desnivell i d'una gran extensió en amplada. En només dues hores i mitja i fent un parell de petites parades ja estàvem al cotxe, completant així més de 12 km de recorregut i gairebé 1.500 m de desnivell acumulat. El fet d'arribar al cotxe a les 16 h15 min va permetre que la tornada no fos tan feixuga i que arribéssim a casa a quarts d'onze de la nit, quan tots ens pensàvem arribar-hi de matinada.

Participants: Rosa Hontoria, Pilar Valenzuela, Robert Camarasa i Carles Torras

Carles Torras

Foto de grup a la Punta del Sabre. Foto: Carles Torras

Paret de la grimpada. Foto: Carles Torras

Crestejant entre la Punta del Sabre i el Gran Bachimala. Foto: Carles Torras

L'ESTANY DE SOTLLO I LA PICA D'ESTATS

Amb una previsió meteorològica normal pel juliol (bon temps, no més algun risc de "chubasco tormentoso" ja cap a diumenge a la tarda), a les 9 del matí del dissabte sortim cap al Pallars Sobirà 10 talaieros de diferents seccions (Arcadi, Carles, Cristina, Felip, Joan, Llibert, Marc, Maria, Maria José i Miguel Àngel). Passem per Igualada, Tàrraga, Artesa de Segre i Tremp (aquí fem una parada).

Arribem a Àreu cap a la 1 del migdia. Un cop dinats, de fonda o de pícnic, a les 3 agafem la pista en direcció al pla de Boet. Després de fer patir de valent els baixos del cotxe turisme i no tant els dels dos tot-terreny, aparcuem on podem (a uns 1.900 m d'altitud), ens acabem de vestir de muntanyencs i comencem a caminar a 2/4 de 5 en direcció primer al refugi de Vallferrera (1.940 m), després, forta pujada en zigzag mig per bosc i a continuació per sender força planer, a estones una mica aeri i amb bona vista sobre aquella part de la Vallferrera. Entrem després a la vall del riu Sotllo, en contínua alternança de pujades i baixades fins arribar a baix al riu, que travessem per un pontet de fusta. Aquí comença definitivament la llarga pujada pel costat dret del riu: veiem la cadena de cascades que surt de l'horitzó alt i llunyà on hem d'ascendir. Allà dalt sabem que hi trobarem l'estany de Sotllo, al costat del qual esperem descansar tota la nit.

A quarts de 8 assolim aquest estany, a 2.350 m, amb la Pica d'Estats i els seus pics companys de fons d'escenari. A l'altre costat de l'estany hi ha l'ample prat herbós on hem de passar la nit. La calor de la llarga pujada fa irresistible per a alguns de nosaltres un bany a l'estany, un bany necessàriament breu a causa de la fredor de l'aigua. Busquem lloc per a bivar i per a les dues tendes que s'han portat els que han volgut. Poc després, sopar plegats en una ampla i llarga taula imaginària, i aviat a dormir, el més tard cap a quarts d'11 o les 11, que demà a les 5 del matí ens hem de llevar, diuen, per continuar.

I arriba la sorpresa amb què ningú no comptava: prop de les 3 de la matinada, un tro i un altre, i un

llamp i un altre per les muntanyes que ens envolten. Al cap de poc els segueix una bona pluja, que acaba foragitant la majoria dels "sense sostre" dels seus nius, no sé si per poca confiança en les respectives fundes de bivac o per pur instint humà (algú de nosaltres es queda al sac on és, confiant en la seva funda, però sense quedar lliure en absolut de la por que li acabi fallant...). La majoria de bivacaires corren a buscar refugi, amb la roba mullada, a la tenda del Llibert i el Marc (l'altra tenda, força més petita, té algun problema d'estanqueïtat). Amb set persones a la tenda s'ha acabat el dormir, malgrat que els qui han traginat la tenda amb la suor dels seus respectius fronts ho intenten. Per algun esclat de riure que se sent des de lluny, tampoc s'ho deuen d'estar pas-

Descans a la riba del riu de Sotllo. Foto: Arcadi Pejuan

sant tan malament, voluntàriament o involuntàriament! Al cap d'una bona estona, trons, llamps i pluja van perdent força, es fan intermitents i ja han passat del tot quan em vénen a despertar a mi, a 3/4 de 6, l'hora en què havíem d'estar ja a punt de començar a caminar, un cop esmorzats i amb els estris de dormir plegats i amagats.

Per tant, per continuar pujant cap a la Pica portem ja gairebé una hora de retard i el cel no presenta un aspecte molt segur, amb risc de repetició de la tempesta o, com a mínim, de la pluja. A més a més, no hem dormit les hores que tocaven. Per tot això, la meitat de nosaltres decideixen retornar tranquil·lament cap als cotxes. Els altres cinc decidim intentar pujar a la Pica a pesar de tot. Amaguem el nostre equipament de dormir i empenem el camí de pujada quan són ja les 7 tocadetes. Cap dels cinc ha pujat mai a la Pica i, per tant, ningú no sap el camí exacte, però els que si l'han feta ens diuen que el camí resulta força evident. Arribem a l'estany d'Estats (2.460 m) a 2/4 de 8, després d'algun tempteig per retrobar el camí correcte (hi ha un sender i fites també a l'altre

Muntant les tendes a l'estany de Sotillo. Foto: Arcadi Pejuan

costat de riu que han estat a punt d'enganyar-nos). A gairebé les 8 iniciem la feixuga pujada que surt de la coma d'Estats cap al port de Sotillo, amb només algun tram de neu que ens obliga a treure grampons i piolet. A les 9 som al port de Sotillo (2.890 m segons el meu mapa), on fa força vent. Sorgeix el dubte: per la cresta o pel camí clàssic? La roca està prou seca per a grimpar bé, però el fort vent fa respecte i no sabem si encertarem el camí correcte. Coincidim amb algun altre grup

que es decideix per la via clàssica, però un altre grup, on tampoc ningú no ha fet la cresta, està pensant si agafa aquesta via. Ens animem mútuament entre els dos grups i empenem la grimpada per la cresta. Quan en portem un tros, ens tranquil·litza trobar aquí i allà alguna fita, malgrat que de tant en tant hem de tirar enrere i buscar el camí bo. La grimpada resulta llarga i de vegades força exposada al precipici, però no pas difícil, gràcies als molts punts on posar mans i peus. En tot cas resulta molt bonica i excitant, amb molt bones vistes als dos costats de la cresta. Al final, a les 10 tocadetes arribem al Pic Verdader (3.131 m). Des d'aquí és ara ja gairebé un passeig baixar al coll i tornar a remuntar fins al cim de la Pica (3.143 m). És poc més d'1/4 d'11 i, de la gent que hi ha, allò sembla la platja de Vilanova un diumenge a la mateixa hora. La vista és per fruir-la, encara que el cel enteranyina la visió de les muntanyes més llunyanes, tan potents i mig cobertes de neu encara. També hi ha algun núvol no massa anticiclònic. Fem les fotos que toquen, sense necessitat de fer gaire cua a la creu tan fotogènica. Sorgeix la pregunta: dinem per fi? La resposta arriba

Pujant per la xemeneia de la Pica d'Estats. Foto: Arcadi Pejuan

en forma de quatre gotes disperses però grosses. Avall, doncs! Per sort les quatre gotes es queden en quatre, però per dinar millor perdre altitud, amb el record encara viu de la tempesta passada. Baixem en direcció al coll de Riufred, trobant aviat la neu abundant. Quan ja hem baixat prou i volem començar a flanquejar en direcció de tornada al port de Sotillo, un de nosaltres, ja dret sobre els grampons però encara sense piolet, rellesca i cau amb un mal gest amb el genoll i baixant lliurement uns metres avall. Tot queda en un bon ensurt, a pesar del dolor al genoll que, almenys en calent, no dona massa problemes per continuar baixant a bon ritme. Es coneix que ningú de nosaltres no ha fet mai aquest camí, perquè a pesar de les instruccions dels nostres companys abans de separar-nos ens costa trobar el camí correcte, a trossos sobre pedra, a trossos sobre neu, evitant de baixar massa per no haver de tornar a pujar-ho tot.

Al final el camí resulta del tot evident, amb una llarga traça sobre la neu, en pujada decidida al port de Sotillo. A les 12 tocadetes som al port. Ara sí que ens hem guanyat el quart d'hora de parada per

Al cim de la Pica d'Estats. Foto: Arcadi Pejuan

dinar. A partir d'aquí, desfem el camí d'anada, passant cap a 2/4 de 2 per la coma d'Estats i arribant a l'estany de Sotillo 1/4 d'hora més tard. Aquí parem a recollir els estris de dormir. Cap a 2/4 de 3 deixem enrere aquest estany.

Amb alguna parada, prop de les 4 som al cap de la baixada final cap al refugi de Valferrera, a les envistes de l'aparcament. Vint minuts més tard ens parem a la font del refugi i cap a 3/4 de 5 arribem als cotxes. Aquí ens retro-

bem amb la resta de companys. Alguns d'ells s'han banyat al riu, abans de dinar, i hi ha qui ha fet també migdiada. Un cop banyats i canviats de vestuari també els que arribem ara, toca ja agafar els cotxes, tornar-se a jugar els baixos del cotxe per la inacabable pista fins a Àreu, fer una parada a la Pobla de Segur, i ja fins a Vilanova. Hi arribem als voltants de les 11 de la nit. Bona nit (aquesta nit sí!).

Arcadi Pejuan

19 i 20 de juliol de 2008

Pujada al port de Sotillo. Foto: Arcadi Pejuan

PIC DE L'ASPRE

A les sortides de la Secció de Muntanya hem viscut molts cops incidències i imprevistos. I això ha estat així especialment en la sortida al pic de l'Aspre des d'Andorra organitzada pel Salvador Butí per al diumenge 21 de setembre; un pic, per cert, curiós per la seva forma piramidal, dins ja de terres occitanes, però ben accessible des d'Andorra. Vam sortir de Vilanova a les 5 de la tarda del dissabte sis talaieros, l'Andreu, l'Arcadi, la Conce, el Jordi M., la Nati i el Salvador, més el Xavier Martorell que va sortir de Molins de Rei per trobar-nos ja al càmping. Vam parar a Oliana i al "Punt de Trobada" de Sant Julià de Lòria, buscant infructuosament un pila (pel que es veu molt especial) per al rellotge-altímetre.

Amb el temps passat així, arribem ja de nit a Andorra la Vella, on hi ha el càmping disponible més a prop del nostre objectiu. Trobar-lo en el vespre d'intens trànsit andorrà del dissabte no va ser fàcil. Després de parar les tendes amb la poca llum disponible, tampoc no va ser fàcil trobar un lloc per sopar en aquella hora, i quan per fi en vam trobar un, el servei va ser tan lent que, tot plegat, ens n'anàvem a dormir prop de la mitjanit (o a mi m'ho va semblar, almenys).

L'endemà el Salvador ens desperta a les 6, com havíem quedat, però amb la nova que el seu pare havia estat ingressat a l'hospital per una caiguda durant la nit (al

vespre ens tranquil·litza, de moment, saber que ja tornava a ser a casa seva). Ell, per tant, se'n torna a Vilanova, i l'acompanya la Nati pel llarg camí de retorn. Els cinc que quedem sortim a les 7 amb els dos cotxes restants cap a la Coma, a Ordino-Arcalis, punt d'inici del camí (2.240 m). No havia quedat clar que del càmping havíem de sortir esmorzats i alguns de nosaltres volen esmorzar ara. Comencem a caminar, doncs, a 2/4 de 9, ja amb gairebé mitja hora de retard. El camí (GR) puja, travessant un petit coll, cap als estanys de Tristaina. Passats aquests, amb el seu ufanós entorn, comença la llarga pujada al port de l'Arbella, per on deixem les terres andorranes i entrem a les occitanes (les 10 h; 2.603 m).

El dia acompanya i des d'allà dalt veiem el bon nombre d'estanys i estanyols a banda i banda del

port. A continuació toca baixar, seguint sempre el GR; passem a tocar de l'estany petit de l'Arbella per la dreta (malgrat que el croquis de la descripció que portem indica per l'esquerra) i pugem al següent port, el de la Goelha (3/4 d'11). La consegüent baixada a l'altre cantó ens porta als estanys de la Goelha.

Seguint la descripció, deixem el GR que continua cap al refugi d'Estanh Forcat i travessem el riu que surt de l'estany principal (2.316 m). Aquí perdem també força temps discutint sobre el camí correcte, que la descripció no indica amb massa claredat; potser ens hagués fet molt de servei saber interpretar millor el mapa força detallat que ens havia deixat el Salvador. Malgrat això, acabem agafant el camí bo cap al següent coll, el de Petsiguer (2.415 m). Pel camí perdem bas-

Sortida des de la Coma. Foto: Arcadi Pejuan

tant de temps (o l'aprofitem, tot depèn...) fent fotos als nous estanys, els de Petsiguer, i al seu entorn (incloses granotes i gripaus a prop d'ells).

Cap a les 12 creuem la sortida d'aigües del més gran dels estanys (2.295 m) i empenem la pujada final al pic de l'Aspre pel contrafort que surt del seu cim nord. Seguint la descripció, trobem un tros on cal grimpar una mica per roca sense gaires dificultats (de baixada veiem que no calia, malgrat la descripció, ja que a pocs metres cap al sud s'hi passa caminant perfectament).

S'acosta la 1 del migdia, hora que el Salvador, el dia abans, havia fixat com a límit per iniciar el retorn, tant si havíem fet cim com si no. Les sifonades fetes es fan notar i a la grimpada final, una mica més forta que l'anterior, només l'Andreu i l'Arcadi tirem amunt en un darrer intent ràpid, donat l'hora que és (però tenint en compte les moltes pèrdues de temps al camí d'anada, perfectament evitables de tornada). Fem el cim nord de l'Aspre (2.744 m) a gairebé 2/4 de 2. Impressiona descobrir de cop, quan arribes a dalt, tota la vista, també de la vall veïna, i tota la corona de muntanyes que t'envolta; especialment gratificant és observar al davant

Pujant des de l'estany del Mig al Superior dels Tristaina. Foto: Arcadi Pejuan

la Pica d'Estats amb la seva silueta vista "al mirall", ja que ara la veiem des del Nord, i amb el seu sentinella davant seu, el Montcalm. Per cert, també aquí hi ha una placa, suposo que per a algú que s'ha mort (un tal Galy André), que diu, en francès, que "allí on hi ha voluntat, hi ha camí". Us sona?

Segons la descripció faltarien 10 minuts per al cim principal (2.765 m), "per una cresta aèria i accidentada, però amb poques dificultats". Però és tard, els companys ens estan esperant presumiblement neguitosos i, com que el

camí cap al cim principal no resulta evident, no sabem si els 10 minuts es convertiran en vés a saber quants. Reprenem, per tant, el camí de tornada, amb alguna despistada pel tram de la darrera davallada que ens la complica innecessàriament (pareu compte la propera vegada, i no tingueu tantes presses).

Anem retrobant-nos amb els companys que, amb bon criteri, havien sabut renunciar a fer cim per, en canvi, fruit més de la muntanya segons la condició física de cadascú aquell dia. Desgraciadament retrobem també les feixugues sifonades del camí d'anada, però tornant a admirar el seguit de llacs i estanyols rodejats de muntanya plena de roca i verdor. Passem a 1/4 de 5 pel port de l'Arbella, i a 2/4 de 6 arribem als cotxes. Sí que hauríem pogut pujar al pic principal; però això haurà de ser un altre dia...

Malgrat la mica de cua a la duana espanyola, arribem a Vilanova no massa tard (de l'hora exacta sortosament no me'n recordo; per tant, això: no massa tard).

Vista des del port de l'Arbella amb l'Aspre a la dreta. Foto: Arcadi Pejuan

Arcadi Pejuan
20 i 21 de setembre de 2008

PIC DE L'ESTANYÓ

Talaiencs: Andreu, Clara Racionero, Edu, Imma Laborda, Anna, Gonzalo, Marta Estrada, Jordi Martí, Miquel Bernardó, Carles Torras, M. José Escuer, Jordi Pons, Xesca Ribas, Arcadi Pejuan, Rafael Solé, Felip Solé.

El pic de l'Estanyó està situat al Parc Natural de la Vall de Sorteny, al nord d'Andorra, és el segon pic més alt del Principat i un excel·lent mirador.

Itinerari fàcil semicircular sense gaire dificultat, amb un desnivell de 1.050 m, molt agraït tant per la vista que proporciona com pels paratges pels quals transcorre el camí.

Pujant per la carena NO del pic de l'Estanyó. Foto: Jordi Pons

De les Escaldes prenem la carretera CG-3 en direcció a

Ordino. Poc després de passar El Serrat, surt a mà dreta la

carretera CS-370 amb indicadors del Parc Natural de Sorteny fins a arribar a un ampli aparcament on hi ha la caseta d'informació del parc.

A partir d'aquí la carretera es converteix en una pista de 2 km apta per a tota mena de vehicles, que resta tancada al trànsit entre les 10 h i les 18 h i acaba en una esplanada on podem deixar el vehicle.

Saltem una paret de pedra i comencem a caminar per un camí carreter vers l'E. Aviat trobem un corriol que surt a mà dreta i que fa drecera evitant passar pel refugi lliure de Sorteny.

Baixem per travessar el riu Sorteny, travessem la Pleta del

Pujant al cim del pic de l'Estanyó amb el pic de Serrera al fons. Foto: Jordi Pons

Llomar, i comencem a enfilarnos fent llaçades entremig del bosc cap al SE, pel marge esquerre del riu de l'Estanyó per fort pendent, tot seguint els senyals de pintura que ens serveixen de referència, tot i que el camí és molt fressat.

En sortir del bosc el pendent es suavitza i el camí ens apropa al riu marxant vers el SE. Passem per damunt un mur i, més endavant, a les Saleres de l'Estanyó, passem a l'altra riba per una palanca.

Així arribem a l'estany de L'Estanyó (2.356 m) quan tenim davant la Serra de l'Estanyó que forma un petit circ lacustre. A l'E la carena ens amaga el nostre objectiu.

Enfilem un sender vers el NE que travessa una zona de tartera per anar a buscar la carena de la Serra del Roc del Relotge.

Arribats dalt la carena, girem a la nostra dreta vers el SE per enfilarnos un pendent costerut, mentre a l'esquerra podem anar albirant la vall de Sorteny i a l'O la Pica d'Estats, el pic de Comapedrosa, etc.

Al cim del Pic de l'Estanyó (2915m). Foto: Jordi Pons

Anem guanyant alçada progressivament sense albirar el cim, fins a arribar damunt un pedregar on, per fi, podem veure el con del cim del pic de l'Estanyó. Darrers metres per fort pendent fins a assolir el cim del pic de l'Estanyó (2.915 m) en unes 3 hores, coronat per una gran fita.

És un gran balcó de les muntanyes andorranes i de moltes valls, excepte vers el nord, on l'enorme pala del pic de la Serrera ens priva de la perspectiva sobre

l'Ariège. Retornem per la cresta de l'Estanyó vers el SO, força fàcil, resseguint el circ lacustre.

En el primer tram ens cal recolzar les mans en algun punt per mantenir l'equilibri o fer una mica de tracció. Progressem per la cresta passant per tres punts elevats que no arriben a ser cim, amb el pic de Casamanya sempre davant nostre. Finalment baixem per la carena a buscar el coll de Ferreroles.

Aquí girem a la nostra dreta per prosseguir vers el NE en direcció a l'estany de l'Estanyó on ens retrobem amb l'itinerari que hem realitzat en la pujada.

Baixant el darrer tram, quan entrem al bosc, gaudim dels meravellosos tons ocres amb què la tardor ens obsequia cada any, accentuats pel sol ataronjat de la tarda.

Enfilant la cresta SO del pic de l'Estanyó. Foto: Jordi Pons

Jordi Pons Corbella
26 d'octubre de 2008

GR-3 (2a fase), 3a ETAPA SANT BARTOMEU DEL GRAU - SANTA CECÍLIA DE VOLTREGÀ

Sant Bartomeu del Grau - Santa Perpètua - Gorg Negre - Santa Cecília de Voltregà; 55 participants; 13 km; 19 d'octubre de 2008

La tercera etapa del GR-3 (segona fase) transcorre des de Sant Bartomeu a Santa Cecília de Voltregà. No és l'etapa oficial que va fins a Sant Martí Xic i que resultava massa llarga, sinó una adaptació a les característiques més modestes de la Secció de Senders.

Vam sortir de Vilanova a les set i abans de les nou ja érem a Sant Bartomeu, concretament davant del bar Cal Geu, que obria a les nou, i ens va fer esperar una mica, però era millor esmorzar dintre del local que a l'exterior. Mitja hora més tard començàvem a caminar per la carretera de Vic,

Un pas difícil abans d'arribar a la font del Vicari. Foto: Agustí Poch

per desviar-nos per una pista que passava molt a prop del cementiri de Sant Bartomeu, i una mica més endavant quedaven restes

de la vella església del mateix poble. Després de vint minuts de camins i senderols vam arribar a la font del Vicari, on vam fer el primer reagrupament. La font està situada al costat d'un petit llac i envoltat d'una abundant vegetació. Vam reiniciar la marxa per camins que es transformen en senderols, i senderols que es transformen en camins fins arribar a una àmplia clariana, que rep el nom de plaça Belladora. Una mica més endavant hi havia el camí que puja a l'ermita de Santa Perpètua, que era un excel·lent mirador. Es veia l'ermita de Sant Martí Xic a dalt de la muntanya, que visitarem en la següent etapa, i tota la vall, envoltada de muntanyes.

Baixant el grau de Santa Perpètua. Foto: Agustí Poch

Un cop visitada l'ermita vam començar una llarga baixada, primer

per un senderol que transcorria a ran d'un cingle espectacular per a desembocar en un rocallís que s'introduïa en un bosc, ple de gossos que buscaven el rastre dels porcs senglars. Pertanyien a uns caçadors que es mantenien a una certa distància però que no van dissimular el seu disgust davant la irrupció de seixanta excursionistes en la seva zona de caça, la qual cosa espantaria els senglars. Potser involuntàriament la Talaia va evitar la mort segura d'algun d'aquests animals. Malgrat tot, els gossos ens van acompanyar, bordant i rastrejant, apareixent i desapareixent pel camí i la pista fins a la riera de Sorreigs, on es trobaven una colla de caçadors que delimitaven la zona de caça.

En aquest punt vam fer un reagrupament imprescindible perquè deixàvem el GR-3 per a seguir el PR-46, i així visitar el famós Gorg Negre. Vam agafar una

Travessant la riera de Sorreigs. Foto: Agustí Poch

pista que estava plena de bassals que ocupaven tota l'amplada i no hi havia més remei que passar. Alguns van superar les dificultats amb enginy, perquè es van desviar pel camp del costat de la pista; altres van dirigir-se decididament cap al bassal confiant en les

seves botes gora-tex, famoses per la seva impermeabilitat; i altres van travessar els bassals fent complicats equilibris sobre un fang rellescós i totalment inestable per evitar la caiguda enmig de l'aigua.

Un cop superada la prova amb un èxit relatiu ens vam dirigir cap al camí del Gorg Negre, que transcorria pel mig d'un bosc frondós, ple d'humitat i molt ombrívol, que acabava en una petita clariana on es podia admirar i fotografiar la impressionant caiguda d'aigua; aleshores vam oblidar les penaltats davant la bellesa de la naturalesa. Vam fer torns per poder contemplar-lo perquè el lloc era massa petit. Després vam tornar pel mateix camí fins a enllaçar al GR-3, al mas de Puig-olis.

Mitja hora més tard arribàvem a la carretera, on esperava l'autocar, per portar-nos a dinar a Santa Cecília de Voltregà, concretament al restaurant can Pairo, el qual va deixar a tots contents i satisfets. A dos quarts de cinc iniciàvem la tornada cap a Vilanova, on vam arribar dues hores més tard. En definitiva, un dia ben aprofitat!

Jaume Esteban

El Gorg Negre. Foto: Agustí Poch

GR-3 (2a fase) 4a ETAPA

SANTA CECÍLIA DE VOLTREGÀ

CARRETERA DE LA TRONA

Sta. Cecília de Voltregà - Puigpelat - Sant Martí Xic - Santa Lúcia - Carretera de la Trona; 65 participants; 13 km; 16 de novembre de 2008

Amb un autocar totalment ocupat de caminaires delerosos de continuar la ruta per aquests senders magnífics de la comarca d'Osona, entre la Plana de Vic i l'altiplà del Lluçanès, sortíem de la plaça de l'estació de Vilanova a les 7 del matí. Tot feia presagiar una jornada memorable. Les prediccions meteorològiques eren d'un dia asolellat i esplèndid, i així fou, efectivament. Després d'una breu parada a Canyelles per recollir els fidels companys de caminades, just encetar l'autopista a prop de Vilafranca es va detectar una avaria a l'autocar que ens obligà a aturar-nos i allà, arrambats en un lateral i efectuades les revisions pertinents per part del conductor i 'entesos' en la matèria, es va arribar a la conclusió que no hi havia més remei que enviar a buscar un altre autocar ja que en aquell no podíem continuar. Val a dir que tot i que la situació de l'autocar en plena autopista representava un perill, un cop arribat el nou que ens venia a auxiliar, els moviments d'evacuació de personal i transvassament de motxilles, bosses i bastons es va realitzar molt civilitzadament, amb una precisió, destresa i celeritat admirables seguint tan sols les instruccions dels capitosts de l'organització (!!!) i sense la intervenció ni desplegament de

Mossos ni Mosses d'Esquadra... Superat aquest entrebanc continuàrem la ruta carretera enllà, això sí, amb un retard considerable, per la qual cosa s'optà per aturar-nos a esmorzar abans d'arribar al bar 4 Carreteres de Tona tal com s'havia previst en principi i on havíem de recollir una companya de caminada.

Disposàvem de 25 minuts escassos per engolir els entrepans (alguns de dimensions descomunals) i begudes i cafetons corresponents, i seguiríem amb l'autocar fins a Santa Cecília de Voltregà però havent recollit abans la companya que ens havia esperat ben bé una hora o més. Bo i resumint, que els canons marcaven l'inici de la caminada a les nou i realment començàvem a un

quart d'onze del matí. De totes maneres, i vist ara amb perspectiva, el retard potser ens va afavorir i tot, ja que la boira que havíem observat durant el viatge havia escampat, la temperatura ja no era tan freda, i sobretot a l'inici de la caminada el gebre acumulat en el sòl encatifat de fulles en els senderons humits i ombri-vols començava a desfer-se i es feia menys reliscós.

L'etapa començava a Can Pairo de Santa Cecília de Voltregà, a 505 m alt, i seguia el PR-C49 per la carretera en direcció a Vic, que es deixava gairebé immediatament, just abans de passar la riera de Sorreigs, per continuar pel PR-C46 aigües amunt per la riba esquerra. Travessa de la riera a gual i també per passerres que

Pas a gual de la riera de Sorreigs. Foto: Agustí Poch

demanen equilibri i concentració i són el punt de mira de les nombroses càmeres indiscretes que esperen el possible i imminent pas en fals i remullada no desitjada... Creuant més d'un rierol, anem ascendint suaument sentint la remor de l'aigua i admirant els cingles que tenim al davant tot acompanyat d'un temps esplèndid i asolellat i bona temperatura. En una cruïlla, a 539 m alt, el PR-C46 es creua amb el GR-3 i el PR-C49, al costat de la riera de Sorreigs. Sense travessar-la, continuem ara pel GR-3 que discorre un tram conjuntament amb el PR-C49. Deixem una bifurcació del camí que ens portaria cap al Gorg Negre, que ja coneixem de l'anterior etapa, i continuem endavant pel costat de la tanca de la finca de Puigpelat fins a fer cap, pocs minuts després, a la font del mateix nom, punt d'un breu descans i reagrupament.

Reprenem el camí per entremig de les tanques d'aquesta finca, dedicada a la cria de cavalls, i en deixem l'entrada principal. Magnífiques panoràmiques dels cingles de Santa Perpètua. Per senders envoltats de vegetació ens anem enfilant per la baga de la Casa Nova de Dalt, entre el Morro Llong del Serrat de Sant Martí i el de Puigpelat. Passada una bauma tenim a la dreta una magnífica panoràmica sobre la vall de la riera de Sorreigs.

Desemboquem en un camí davant les ruïnes de la Casa Nova de Dalt, havent assolit ja els 800 m alt, punt on el GR-3 s'uneix novament amb el PR-C49, i travessada la capçalera d'un fondal remuntem lleugerament per l'altre vessant de la baga de la Casa Nova. Noves i esplèndides panoràmiques de la fondalada de la riera de Sorreigs i cingles de Santa Perpètua. En una cruïlla de senders, seguim endavant en direcció a Sant Martí Xic (843 m alt), on arribarem després de vorejar

Panoràmica de Sant Martí Xic des del castell de Voltregà. Foto: Agustí Poch

un petit turó on hi ha les restes del castell de Voltregà. Aquesta església, històricament coneguda per Sant Martí de Voltregà, fou erigida entorn del 1097 i manté la seva estructura, una petita nau amb absis i una porta a migdia. Nou reagrupament que aprofitem per fotografiar a tort i a dret l'esplèndida panoràmica de cingles que ens envolten i el teló de fons del conegut Pedraforca, serra del Cadí i Moixerò, Puigmal, Canigó, un fons increïblement nítid i d'un blanc immaculat sota d'un cel blavíssim. Una veritable meravella.

Aquí estant, alguns de nosaltres rememorem una sortida del Cicle "Coneguem Catalunya", la 8a concretament, realitzada el 18 de novembre de 1984, que ens portà a conèixer aquest mateix indret encara que des d'un traçat de recorregut diferent, juntament amb la propera ermita de Santa Llúcia, lloc cap a on ens encaminem a continuació mentre anem guanyant alçada tot passant successivament pels collets de Sant Martí, de la Miranda, de la Casa Nova i de Baulenes, aquest darrer coll després de la bassa i la masia del mateix nom. Remuntant una estona pel camí del Senclar, assolim finalment la cota

màxima de la serra de Sobremunt i fem cap a l'ermita de Santa Llúcia, a 959 m alt, l'altre punt destacat del nostre recorregut, una capella de devoció molt popular i visible des d'una bona part de la Plana de Vic. Després d'un altre breu reagrupament iniciem el camí de descens que en una mitja hora ens porta a la carretera de la Trona, on finalitza la nostra etapa quan són ja gairebé dos quarts de tres.

D'aquí l'autocar ens traslladà al proper poble de Sant Boi de Lluçanès, al peu de la serra dels Munts i a l'esquerra de la riera de Sorreigs, on el nombrós grup s'organitzà per dinar repartits entre restaurants o bars o places públiques aprofitant l'esplèndid sol que encara lluia i escalfava. A alguns de nosaltres ens quedà temps encara per visitar la notable església parroquial de Sant Baldri o Sant Boi, d'estil barroc neoclassicista, i fer la descoberta d'alguns edificis nobles i racons pintorescos en un breu recorregut pels seus carrerons. A les 5 de la tarda ens retrobarem tots a l'autocar per tornar a Vilanova. Una jornada esplèndida que va satisfer tothom.

Blanca Forgas

53a CONEGUEM CATALUNYA

MOLA DE COLLDEJOU

M'han demanat que faci una petita crònica de la sortida de «Coneguem Catalunya» a la "Mola de Colldejou"... doncs, què us podria dir jo d'aquesta Mola tan emblemàtica en la meua vida, l'he poguda contemplar tantes vegades! Amb boira, amb sol, amb pluja i fins i tot amb neu, des de la finestra de la meua habitació tot meditant el pas del temps, les hores viscudes d'ençà que els meus pares varen comprar la casa quan jo era joveneta, casa que es va anar ampliant a mesura que ens fèiem grans i la família augmentava.

He pujat tantes vegades a la Mola, he gaudit tant de la seva vegetació, de les seves pedres, de la seva llum, que em feia molta il·lusió compartir-la amb tots vosaltres.

I això va ser possible el passat 28 de setembre. Tot i que semblava que el temps no seria massa bo, ja que dissabte va ploure molt, diumenge el dia es va despertar clar, els primers raigs de sol van il·luminar majestuosament la Mola. A les 8 vàreu arribar a La Torre de Fontaubella i després d'esmorzar tots plegats al Casal, vàrem iniciar la caminada. Quan encara no portàvem mitja hora caminant ja podiem gaudir d'unes boniques vistes del poble i, de fet, tota la caminada va ser un seguit de bones vistes.

La part més divertida va ser la forta grimpada fins assolir el cim després de superar la tartera de la Canal del Mig: un peu endavant, dos enrere, i pedres que rodolen picant amb alguna canyella o altra dels caminaires. Al peu de la

Canal del Mig es varen produir dos petits ensurts. Com sempre, hi ha qui vol anar primer però no sap on va i, de retruc, despista a qui sí que ho sap... Hi va haver una petita escampada de tot el ramat durant uns moments, però tot seguit es va retrobar el camí. Ja començada la Canal, no es va trigar gaire en sentir un crit, el segon ensurt!, seguit d'un "riure tonto": la famosa trepitjada de peu de la Isabel (jo mateixa) a l'Assumpta; ja ens teniu el Salvador fent d'infermera...

Malgrat tot plegat, tots vam arribar bé al cim, tot i que el Masses va patir una mica i sort vam tenir del seu àngel protector, el bo del Ramon Casas, i vàrem poder contemplar les boniques vistes de les Solanes, Marçà, Falset, Gratallops, la Serra de l'Argentera

A punt de sortir de la Torre de Fontaubella. Foto: Manel Vidal

(ara amb el seu parc eòlic), ... Després de descansar una mica i de les respectives fotografies, tot contemplant el Castell o Torre dels Moros, vàrem començar la forta davallada que ens portaria altre cop a la Torre de Fontaubella. Impressionant la panoràmica sobre el tallat de la costa tarraconina i el Racó dels Cargols, mirador sobre la plana de Colldejou.

Una mica cansats, vam arribar al poble on ens esperaven els nostres companys que havien fet la ruta turística a Falset, a l'Ermita de Sant Gregori i molt especialment a les mines de Bellmunt del Priorat, que tant va agradar a tothom. I tots plegats vam compartir un bon dinar d'Imsero.

Sé que per a alguns la sortida va ser una mica difícil i cansada, però l'esforç bé va valer la pena, oi? Quan ja un cop descansat recordes com estava tot de verd i aquella olor de vegetació i terra humida, els raigs de sol que t'escalfaven el rostre i aquells tallats tan impressionants... tot el cansament s'esborra.

I res més, només dir-vos que si teniu ocasió pugeu a la Mola a la primavera, al cim hi trobareu infinitat d'orquídies que faran del vostre esforç satisfacció suprema.

Isabel Llopis Sabaté

Dalt de la Mola de Colldejou. Foto: Manel Vidal

Collint figues. Foto: Manel Vidal

**FUJIFILM
DIGITAL
IMAGING FDI**

**REVELAT
1H**

CENTRE FUJI

LABORATORIS FOTOGRÀFICS

**TOTS ELS SERVEIS AL TEU ABAST
A LES BOTIGUES DE VILANOVA**

AVDA. FRANCESC MACIÀ Nº81 TEL. 93 815 83 27

C/CAPUTXINS Nº36 TEL. 93 814 26 59

VILANOVA I LA GELTRÚ

QÜESTIONS DE NATURA

Molts dels temes que aquí inclouré són coneguts per molts i ha de servir més aviat per refrescar la memòria que altra cosa, ja que si no es frena aquesta disbauxa de consumisme que s'ha implantat en patirem les conseqüències molt greument. Hi ha qui diu que no, que no cal ésser alarmista, que no cal preocupar-se, que l'efecte és temporal, que els alts i baixos han ocorregut sempre... fins els homes del temps asseveraren que tal o qual any ja succeí aquell fet en un mes i any tal, però eviten de mencionar el que va passar la resta de l'any i per tant sembla que no cal preocupar-se pas massa.

Bé, farà els voltants d'una cinquantena d'anys es reciclava quasi tot, l'escombriaire recollia la brossa, la transformava en fems i servia per a adob a l'agricultura; s'aprofitava el ferro, el plom, el coure, el vidre i la fusta, venent-lo als deguts recicladors, i aquest afer de reciclatge ens ve de lluny. Els primers escombriaires que aparegueren a les ciutats foren els hortolans, que d'aquesta forma recollien les deixalles dels ciutadans per produir fem natural a través d'un compostatge per adobar un millor producte per a les plantes hortícoles, fet ressenyat per Joan Amades en el seu primer volum del *Costumari Català*.

Més recentment ho duïen a terme els escombriaires de caire

particular, però es va fer creure que aquest tipus de feina produïa una gran contaminació, quan de fet i en el fons es va implantar el gran consumisme, usar i llençar, usar i llençar, i no retorna res a la terra. Ara s'acumulen muntanyes de brossa, sense reciclar, i allò que es netejava i es tornava a usar, com els envasos de vidre, ara molts d'aquests envasos van a parar a la brossa com a cosa inútil, cal afavorir el productor empresari ja que aquest diu que s'ha de guanyar la vida perquè és molt pobret, encara. Hom ha començat a donar compte d'aquest disbarat, recull el vidre per fer nous envasos gastant més electricitat, no per netejar-los com fan els cavistes. Ara tornem a fer muntanyes de brossa com féu l'antiga Roma en la seva època, que va crear el *Mont Testacci*, o Muntanya dels Testos, on llençaven les gerres que els sobraven de productes importats, i allà s'hi localitzen gerres de tot el Mediterrà, però aquelles no contaminaven com els envasos d'avui dia, i en produïm muntanyes, més que a l'antiga Roma.

Igualment la caca de tot tipus que anava a parar a la comuna (avui dia en diem *Water*, com en anglès) actualment va a parar a la mar, no es recicla per adob de cultiu com es feia pocs anys enrere, i amb tot el respecte, la gent es banya amb els propis residus fecals, no cal fer cap escarafall, però és així. No ens ha d'estranyar que els ajuntaments

hagin d'instal·lar dutxes d'aigua dolça a les platges, i no precisament per a treure's la salabror marina. La mateixa aigua de mar, uns cinquanta anys enrere, curava les ferides i no s'infectaven, ara es pot produir qualsevol infecció greu de molts tipus, simplement fent-se una rascada dins l'aigua. Ah! Però! Com que *las ciencias adelantan que es una barbaridad* (tal com es cantava en una sarsuela de finals del segle XIX) ara fan turisme per banyar-se en dites aigües. Pocs anys enrere existien una sèrie de contradiccions degudes a l'Església: banyar-se era pecat, no es podia ensenyar el cos, segons aquella era pecat mortal, però resultava que banyar-se a dita aigua de mar era saludable pel iode que portava. Molta gent en aquella època es banyava com aquell qui diu quasi vestits, els banyadors havien de tapar la carn. Tot plegat, en una cinquantena d'anys hom ha passat d'un extrem a l'altre en tots sentits: ensenyar la carn, com més millor, i banyar-se en les pròpies defecades, això sí, molt desfetes i amb aigua d'aparença clara, on segons s'interpreta el mar no està contaminat, però s'han d'instal·lar dutxes d'aigua dolça.

En qüestió de contaminació ara es parla molt de l'efecte hivernacle produït per la gran quantitat de fums de combustió de materials d'origen fòssil, o carburants originaris del petroli, si

home, *estos que producen olores agradables, olores dulces*, tal com explicava un dels professors de química a l'Escola Industrial, *el señor Pelayo*. Les empreses i altres consumidors d'aquests productes no ho volen canviar per por d'espantillar el seu gran negoci imposat sobre els productes del petroli, que a la vegada fan ús abusiu de gran quantitat d'electricitat produïda per altres combustibles com carbó, llenya, etc. per a la producció d'altres productes derivats.

S'engeguen cada dia una pila de motors de combustió, a milions, i aquests consumeixen, a més del producte d'origen fòssil, un gran volum d'oxigen natural, ja que per tal que cremi un material, sigui el que sigui, natural o artificial, s'ha de combinar amb l'oxigen i sense oxigen no hi ha combustió, i aquest element natural només el produeixen els arbres. Sí, se sap que es pot produir a base de descompondre l'aigua en oxigen i hidrogen, emprant però l'electricitat; però d'arbres cada vegada en queden menys per les grans cremes sovint incontro-lades de boscos o de Natura verda, els grans productors d'oxigen. Molts parlen (això sí) de la conta-minació, i molts també plantegen grans projectes, però pocs ataquen la gran destrucció d'arbres, o se n'obliden, i cada vegada fa més calor per manca d'oxigen i per l'incontrolat consum d'aquest, i si algú d'aquests que es diuen titulats vol anar al contrari de l'exposat, o vol contradir aquestes notes dient que són equivoques, directament cal dir-li que és ell el qui es pot equivocar.

Aquest element, l'oxigen, és fresc i tempera la

Natura, element que només el produeixen arbres, tot absorbint gas carbònic i alliberant l'oxigen naturalment. Aquest element, quan combina amb la Natura, produeix capes d'aire fresques, les quals, en contacte amb les calentes, provoca i activa un microclima que fa que plougui, i aquesta és l'aigua que es necessita per beure, per cuinar, i per netejar. Però, és clar, això ja se sap, ves ara que dic, no descobreixo res de nou, oi que no? Farem, però, referència a les grans pestes d'època migeval. Aquestes es produïren per una gran manca de neteja, ja que la persona no es netejava perquè no podia ensenyar el cos, era pecat, i a les esglésies es varen sobreçar les parets per tal de contrarrestar la gran pudor que feia la gent, i a més s'hi instal·laren els grans *botafumeiros* per escampar perfum i evitar la pudor.

Però com que els que es netejaven eren els jueus i els àrabs, aquests no acostumaven a adquirir la pesta, i fou el motiu

d'acusar-los per ésser els principals culpables de la propagació de la pesta. Calia aplicar les conseqüències a un o altre. És un fet històric. Ara es va de cara a unes noves pestes per manca d'aquest element, que cada vegada serà més escàs.

Resumint, si no plou no hi ha aigua per beure ni per a cap altre ús; si no plou i no hi ha aigua per als arbres aquests no creixen i no podran consumir la gran quantitat de gas carbònic i alliberar l'oxigen, ni crear el microclima perquè plougui (el cas dels grans deserts); si no hi ha arbres no hi haurà oxigen per respirar, i quan falti aquest element natural si més no ens ofegarem tots junts i plegats, només podran viure els peixos dins el mar i amb prou feines, els quals s'hauran d'acostumar a l'aigua bullent.

Antoni Ferrer

(La continuació d'aquest article es publicarà en els números següents de la Revista)

Botafumeiro de la Catedral de Santiago. Foto: Anxiu

ACTIVITATS CULTURALS

Divendres, 26 de setembre

El geògraf Joan Tort, professor del Departament de Geografia Física i Anàlisi Geogràfica Regional de la Universitat de Barcelona, va fer la conferència *Vinyes, paisatges i ciutats d'Europa. Unes reflexions des de la geografia*.

Divendres, 3 d'octubre

L'escriptor Alfred Bosch ens va parlar del seu llibre *Les set aromes del món*, premi Ramon Llull 2004. Aquesta xerrada es va fer amb el suport de la Institució de les Lletres Catalanes.

Divendres, 10 d'octubre

N'Enric Coromines, en col·laboració amb la Secció de Muntanya, va fer la xerrada *GPS: Què, com i quan*.

Divendres, 17 d'octubre

En Miquel Bernadó, músic, va comentar la projecció *Pau Casals, un músic del món*.

Divendres, 24 d'octubre

N'Adan Kovacsics, filòleg i traductor, va comentar el seu llibre *Guerra y Lenguaje*.

Divendres, 31 d'octubre

En Josep Blanes va presentar el seu audiovisual *Visions de Romania*.

El geògraf Joan Tort durant la seva conferència. Foto: Salvador Butí

L'escriptor Alfred Bosch parlant dels seus llibres. Foto: Salvador Butí

Divendres, 7 de novembre

Es va inaugurar l'exposició fotogràfica *Colors de la Tardor* amb imatges aportades per socis de l'entitat.

Divendres, 14 de novembre

El geògraf Tòfol Tobau, en col·laboració amb la Secció de Muntanya, va fer la conferència *L'Àrtic: Indicador del canvi climàtic*.

Divendres, 21 de novembre

En Josep Ignacio Macho, Cap del Departament de Qualitat i Medi Ambient de St. Gobain, en col·laboració amb la Comissió de Medi Ambient, va fer la conferència *Participació de l'empresa en la conservació del medi ambient*.

21 i 22 de novembre

El dissabte 21, a les vuit del vespre es va inaugurar la XXV *Mostra de bolets* que com cada any comptà amb la col·laboració de la Societat Catalana de Micologia.

La Sra. M. Carme Barceló, presidenta de la Secció de Cultura de l'entitat i experta en micologia, va dirigir unes paraules als presents remarcant que durant aquests 25 anys el Sr. August Rocabruna, actualment president honorari de l'esmentada Societat, ha participat en la preparació de la mostra.

Un aspecte de la Mostra de Bolets. Foto: Agustí Poch

La Sra. M Carme Barceló inaugurant la Mostra de Bolets. Foto: Agustí Poch

ct*obra social
caixaterrassa

 Federació d'Entitats Esportives de Catalunya FEEC Federació Catalana d'Esportistes i Deportistes		PLA DE LICÈNCIES I ASSEGURANCES DE LA FEEC SUB-18 I MAJORS 2009			
		SUB-18 (17 anys)			
		MAJORS (de 18 anys)			
MODALITATS SUB-18, MAJORS		A	B	C	E
COBERTURES					
Responsabilitat Civil		30.000,00 €	30.000,00 €	30.000,00 €	30.000,00 €
Despeses mèdiques					
-Centres concertats		il·limitades	il·limitades	il·limitades	il·limitades
-Centres no concertats Espanya		600,00 €	1.500,00 €	6.010,00 €	6.010,00 €
-Centres estranger		18.030,36 €	18.030,36 €	18.030,36 €	18.030,36 €
Mort		6.015,00 €	6.015,00 €	6.015,00 €	6.015,00 €
Mort accidental per causa no directa		1.803,04 €	1.803,04 €	1.803,04 €	1.803,04 €
Invalidesa		12.025,00 €	12.025,00 €	12.025,00 €	12.025,00 €
Despeses rescat		4.510,00 €	9.030,00 €	9.030,00 €	9.030,00 €
Competicions pròpies de la FEEC (segons Llei de l'Esport i Decret 849/1993)		Catalanes, Estatals i Internacionals	Catalanes, Estatals i Internacionals	Catalanes, Estatals i Internacionals	Catalanes, Estatals i Internacionals
ACTIVITATS COBERTES PER L'ASSEGURANÇA					
		Excursionisme (2)	les de la B	les de la C	les de la D
		Senderisme (2)	*Alpinisme	*Esquí de muntanya	*Expedicions a:
(3)		Marxes (2)	*Alta muntanya	*Esquí alpi (piu)	zones polars
Per augmentar les cobertures caldrà fer el canvi a una modalitat superior o tramitar la corresponent ampliació temporal de l'assegurança a través de l'entitat.		(2) excepte en alta muntanya	*Bicicleta de muntanya	*Esquí de fons	muntanyes + 7.000 m
		Campaments (2)	*Canicross	*Snow-board	
		(2) excepte campament d'iglu	*Campaments d'iglu	*Telemark	
			*Curses de muntanya	*Trineu de gossos	
			*Descens d'engorjats	*Raids de muntanya	
			*Escalada		
			*Espelologia		
			*Raquetes de Neu		
(3)		(3)	(3)	(3)	
ÀMBIT GEOGRÀFIC DE L'ASSEGURANÇA					
		Espanya		Tot el Món	
		Pinneus francòfons	Tot Europa	excepte zones polars	Tot el Món
		Andorra i Portugal		i muntanyes + 7.000 m	
PUBLICACIONS: Vèter		No	Si	Si	Si
PREUS ANUALS FEEC		FEEC	FEEC	FEEC	FEEC
SUB-18 (17 anys)		15,50 €	28,40 €	54,10 €	86,40 €
MAJORS de 18 anys		25,50 €	38,50 €	70,90 €	102,00 €
PREUS ANUALS FEEC+FEDME		FEEC+FEDME	FEEC+FEDME	FEEC+FEDME	FEEC+FEDME
SUB-18 (17 anys)		21,10 €	34,00 €	59,70 €	92,00 €
MAJORS de 18 anys		36,00 €	49,00 €	81,40 €	112,50 €

**Ja coneixeu el local remodelat
del bar de l'entitat?**

**Un bon lloc per a trobar-se amb els amics
i prendre una copa o bé sopar**

**Obert els dilluns, dijous i divendres
a partir de quarts de vuit del vespre**

INTER SPORT OLARIA

TOT PER A L'ESPORTISTA

A Vilanova:
Pl. Soler i Gustems, 5
Francesc Macià, 50
Francesc Macià, 101

A Vilafranca:
La Parellada, 18

Al Vendrell:
Àngel Guimerà, 32

A Sitges:
Sant Francesc, 18

Intersport Olaria us ofereix un bon assortit de botes, motxilles i sacs per a tot tipus d'excursió i senderisme. Amb el suport de les marques

McKinley
Alpina
Boreal

Ferrino
Atomic
Chiruca

Salomon
Rossignol
Petzl

Trango
Columbia
Descente

que et garanteixen un bon material per a cada ocasió.

I a més, durant aquest mes, els socis de La Talaia us podeu beneficiar d'un 10% de descompte en els articles de muntanya.

VIDRES I ALUMINI

VIDRES VILANOVA

roure

FUSTERIA D'ALUMINI

TALLER D'ALUMINI I VIDRE

Av. Eduard Toldrà, 73

Tels. 93 893 61 34 - 93 893 15 92

Fax 93 893 17 99

Mall: aluminis@vidresroure.com

Aluminier

TECHNAL

A Caixa Terrassa,
estem per tu.

Bones Festes

www.caixaterrassa.es

ct^{*} caixaterrassa